

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 649.

CHICAGO, ILL., dne 19. februarja (February 19), 1920.

LETO—VOL. XV.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 2407

DUH IN NALOGE DOBE.

Kdor hoče doseči v življenju uspeh, mora poznati duha svojega časa. Predvsem velja to za vsako delo socialnega značaja. Filozof nam bo sicer dejal, da je duh časa vedno eden: Duh večnosti, duh sveta, ki ga hrepenenje človeštva še vedno išče, a ki mu je še vedno skrivnost in se njegovim očem včasih navidezno tem bolj oddaljuje, čim bolj misli človek, da se mu je približal. Goethe pravi v Faustu: "Was ihr den Geist der Zeiten nennt, das ist der Herren eigner Geist." (Kar imenujeta duha časov, je gospodov lastni duh.) — Filozof in Goethe, ki je sam nedvomno eden največjih modrijanov vseh časov, imata gotovo prav. Večnost je ena in naše časovne mere so le naša iznajdba, naš pripomoček, brez katerega si ne bi mogli pomagati, kakor ne brez merila v prostoru, kakor ne brez besede. Vse to je relativno. "Včeraj" bi pomenilo na Jupitru vse kaj drugega, kakor na zemlji, stoletje Neptuna je povsem neenako našemu. Toda mi potrebujemo svoj včeraj in jutri, svoje leto in stoletje, svoje minute in sekunde. Relativni smo tudi sami in povsod moramo računati z relativnostmi. "Naš čas" je relativen pojem, toda za nas je fakt in vpoštevati ga moramo. Naj je zmisel večnosti kakršenkoli, v svojem življenju opazamo razlike med dnevom in dnevom, med letom in letom, med epoko in epoko. Vsa čast filozofiji, toda za naše praktične potrebe je važnejše poznati zmisel svojega dneva, kakor duha večnosti. Za otroka je bolj potrebno, da se nauči abecede, kakor da stika po najglobokoumnejših knjigah, katerih ne more čitati.

Naš čas! — Z našega — recimo nižjega stališča — je ta čas zelo določena doba, ki se v bistvenih in za naše življenje važnih rečeh razlikuje od preteklih dni in let, in če nočemo v tem svojem času ostati tujci, ga moramo poznati in gledati, da ga razumemo. Otroci tega časa smo, in če je resnično, da spada med najresnejše, četudi najtežje naloge spoznavati samega sebe, je spoznavanje časa, v katerem živimo, ki nas je porodil ali ki vpliva na nas in nas — uspešno ali neuspešno — vzgaja, enako važna in resna naloga. Plavati proti struji je enako nevhvaležno, kakor bikov poizkus, da zaustavi vlak s tem, da se zaleti proti njemu. Postavljati se po robu "vsemu svetu" izgleda zelo junaško, toda junaštvo samo na sebi še ni modro, ampak po-

stane v gotovih razmerah lahko smešno. Pihati proti vetru in se pri tem prehladiti ni niti tragično, temveč le neumno.

Naš čas preveva veter, ki nosi seme v gotovo smer in obenem odstranjuje vsakovrstne trhljine in sesutine. Pred našimi očmi so razpadle mogočne države, o katerih so trdili, da so bile zgrajene za večnost. V prah so se podrli troni, s katerih so mogotci ukazovali mnogomiljonskim narodom in nameravali ukazovati svetu. Velike industrije, ogromne trgovine so kratko malo izginile. Iz revežev so postali bogataši. Mesta, nekdanja polna razkošja in sijaja, so danes torišča nepopisne revščine in obupne bede. Cele dežele prihajajo v zastavnišico tujih, dotlej komaj po imenu znanih denarnih magnatov. Nepregledna knjižnice, napisane in natiskane pred kratkimi leti so že tako brezpomembne in odtujene življenju, kakor da so njih avtorji živeli v dobi mamuta. Boji, ki so včasih razburjali tisočere umove, ne izzovejo nikjer več odmeva, na vseh koncih in krajih pa bruhajo na dan problemi, predvčeršnjem še neznatni ali pa neznani.

Vojna je šla čez svet. Šla je s silo strašnega orkana, z brezobzirnostjo naravnega fenomena, z neusmiljenostjo uničevanja, z neprizanesljivostjo smrti... ali kjer je umiranje, tam je tudi porajanje. Ves svet je ogromen grob, ves svet je ogromna zibelka — oboje obenem. Kaj leži v tej zibelki? Kako se je porodilo? Kakšne lastnosti ima? Koliko in kako moremo vplivati na to, kar je nastalo in kar se hoče razvijati? Kako moramo vplivati, da ne bo vse delo setev na pečini?

Vojna je šla čez svet in ga je izpremenila. Niti najzagriženejši konservativci ne taji te preočitne resnice. Ali mnogo jih je tako preobloženih s predsodki, da se krčevito branijo pogledati pod skorjo, pa opazajo zaradi tega le površne izpremembe in jih merijo z vatlom preteklosti, s katerim ni mogoče premeriti novih dimenzij. Izpremembe, ki jih vidijo njih oči so nebstvene, svet pa se je izpremenil bistveno. Nove meje na zemljevidu opazajo, nove državne konstitucije čitajo, propadanje starih in ustanavljanje novih tvrdk jemljejo na znanje, pa mislijo, da so videli vse. Kdor jih upozarja, da je oral plug vojne veliko bolj globoko, jim je prekucuh, sovražnik reda, razdiralec družbe in

grobokop vsakovrstnih svetinj. In drugi so, ki bi radi videli do temelja, pa so si izvrtali luknjo in gledajo skoz njo, pozabljajoči, da je svet tudi širok. Zazrli so se v vulkan in prezrli kraje drugačnega značaja, kjer učinkujejo še druge sile. Kdor priporoča tudi širši razgled, jim je nazadnjak, coklja na vozu napredka in izdajalec druge vrste svetosti.

Vojna je šla čez svet. Pometala je strahovito, ali ni ga ugonobila. Ni ga niti razdejala v prvotne dele, iz katerih bi se mogel sestavljati popolnoma nov svet. Napravila je mnogo mnogo razvalin, pomendrala je mnogo živega in napol živega, ostalo pa je še mnogo temeljev, dovolj trdnih, da kljubujejo razdejanju. Kar je treba, da spoznamo, je resnica. Pri delu, ki vodi do tega cilja, so naše simpatije in antipatije slabi pomočniki; dajejo nam pobarvane naočnike, in namesto tega, kar bi morali videti, gledamo to, kar bi radi videli.

Dobo izza vojne smemo imenovati novo. Učinki vojne so tako veliki, da je z njo celo poglavje zgodovine zaključeno. Kadar izrekamo to dejstvo, se pa ne smemo tako spozabiti, da bi rabili izraz "novo" v takem smislu, kakor da je napravljen križ čez vse, kar je bilo, kakor da je porušeno vse včerajšnje in se gradi danes vse absolutno od temelja novo. Nikjer in nikdar ni bilo take revolucije in nemogoča je. Vsa zgodovina ima svojo kontinuiteto. Vse se razvija, tudi če so koraki evolucije včasih hitrejši in trši. V razvoju se vedno meša novo s starim. Množina ostajajočega starega in vstajajočega novega ni vedno enaka, vedno pa se držita preteklost in bodočnost za roko.

Kar je vojna uničila, je moralo biti uničeno, kar je posejala, je moralo biti posejano, kar je oživila, je moralo biti oživljeno. Kdor presoja take pojave s tesnega stališča svojih želja in stremeljenj, mora zabresti v zmote. Obvaroval pa še jih bo, če spozna vzroke dogodkov. Tudi vojna je imela vzroke. Nič nam ne pomaga modrovati, kako bi se bila preprečila, če bi se bilo zgodilo to ali ono ali pa če se to ali ono ne bi bilo zgodilo, če bi bil ta storil to, drugi pa ne onega. Vsa ta filizofija ima lahko vrednost kot nauk za bodočnost, toda vsa nešteta ugibanja, vsi "če in "ako" niso bila nikakršna dejstva, resnično pa so obstajali vsi vzroki, zaradi katerih je morala nastati vojna. A tudi razmere, v katerih se je potem vojna vodila, so bile faktične, in v njih so bili vzroki vseh posledic, nastalih iz vojne, in ustvarjajočih nove vzroke za nove posledice.

Kdor bi poznal vse tiste razmere do zadnjih podrobnosti, bi natančno razumel vse, kar se je godilo med vojno in kar se godi sedaj, in jasno bi mu bilo, da se je prav vse moralo prav tako zgoditi in nikakor drugače ne. Le malo truda bi pa bilo potem še treba, da bi lahko kar

prerokoval, kaj da se zgodi jutri in pojutrnjem in morda tudi še nekoliko dni potem.

Tako dovršeno znanje je preveč za smrtnika. Ali če ne morem popolnoma doseči cilja, bi bilo nespametno, da se mu ne bi skušal približati kolikor mogoče. Spoznanje vseh detaljev je preveč za posameznega človeka; ni pa pretežko spoznati glavne obrise, ločiti bistveno od nebitvenega, dognati značaj reči in si na ta način ustvariti verno sliko dobe.

Ko je izbruhnila vojna, je dobil svet mogočen sunek, nikakor pa ni bil zbujen iz absolutnega miru. Tudi leta 1914 in pred tem je imelo človeštvo svoje probleme, svoje stike in svoja nasprotja, interese enih in drugih in tretjih, svoj nemir in svoje boje. "Nazaj" je donelo na eni strani, "naprej" na drugi, tretji so se pa oglašali: "Nikamor ne!" Slišali smo gesla, imeli smo probleme, opazali smo umiranje opešnega in porajanje svežega. Sedaj slišimo glasnejša gesla, problemi so intenzivnejši, umiranje je bolj epidemično in novo stremi z večjo silo na dan. Ali vse to je bilo že pripravljeno v razmerah in vojna je le pospešila razvoj.

Vsakovrstni so učinki vojne. Eden največjih je ta, da je prišlo med ljudske mase močnejše življenje. Kakšne barve je to življenje, kako se izraža, kakšna pota in kakšne cilje išče, je drugo vprašanje. Ali to intenzivnejše življenje je dejstvo, ki bi ga bilo nezmislno utajevati. In prav ta efekt je zelo lahko razumljiv. Po vseh v vojno zapletenih državah — in v gotovem obsegu tudi v drugih — je bilo treba apelirati na te mase, brez katerih ni bilo mogoče vojskovanje samo niti organizacija življenskega načina, ki so ga zahtevale vojne razmere. Še več: Treba je bilo mnogo več ljudske samostojnosti, kakor prej. V dobi miru je bilo lahko sestaviti vsakovrstne vojaške zakone in določke za vsak slučaj, na katerega so mogli avtorji teh predpisov misliti. Ali ko je vojna postala krvavo dejstvo, se je kmalu pokazalo, da se njena praksa ne zmeni mnogo za spekulativne teorije; vsak trenotek so nastale razmere, v katerih niso vsi lepi ukrepi nič zalegli in živi človek je moral vzeti svoj razum na pomoč, če ni hotel enostavno ostati na cedilu. In pogosto je moral razum delati tako trdo, kakor ni bil še nikdar prej vajen. Mož, včasih vedno držan na vrvici, je bil nenadoma odvisen sam od sebe in od svojih moči, in marsikdo je tedaj šele spoznal svojo vrednost. Vsa ta zavest ni mogla, ko ni bila več porabna za vojne potrebe, izpuhteti kakor kafra. Dober del je je izginil, ali večinoma so tisti, ki so v takih težkih razmerah postali ljudje, ostali ljudje tudi po vojni. Kakorkoli pa je moral posameznik napenjati svoje moči, jih je vendar večinoma napenjal v družbi in v kooperaciji s tovariši. Budila se vsled tega ni le individualna samozavest, ampak tudi samozavest mase in cenitev solidarnosti.

Z vojne so se vrnili isti ljudje, toda drugač- ni ljudje. Prihajajoči z bojnih poljan in iz voj- nih delavnic so se spominjali, da so v času, ko so poslušali apele na požrtvovalnost, dobivali tudi obljube in zagotovila. Pravili so jim, da se bojujejo sami zase. To je bilo potrebno, zakaj milijonske vojske našega časa se ne morejo vzeti od nikjer drugod, kakor iz narodnih mas, ki jih ni mogoče zbuditi s samim idealizmom brez vse- bine, še manje pa držati pet let v ognju in po- gibanju. Zato so jim dejali, da prinese zmaga demokracijo, da bodo vsi deležni pravic im bolj- šega življenja, da jim ne bo treba le skušati, am- pak da bodo mogli tudi govoriti in soodločati pri snovanju svoje usode. Tako so jim govorili tam, kjer so res imeli take ali podobne name- ne, in tam, kjer so le na debelo izdelovali pesek v oči. Ljudje so pa jemali besede, kakor so jih slišali, obljube so smatrali za resne, v duhu so si predstavljali boljše življenje, za katero se bo- jujejo.

Vrnili so se z upi in s povečano samozaveš- to. Zadnja jim brani, da bi upe enostavno po- kopali, če se ne izpolnijo. Obljubovala se jim je demokracija, sami zase so postali demokrat- je. V tem, kaj je demokratično in kaj ni, se lahko motijo, kakor se je motil že marsikdo pred njimi, ali toliko so na vsak način demo- kratičnejši, kakor prej, da ne dajo napraviti iz sebe civilnih vojakov, podvrženih absolutnemu povelju višjega. Besedo hočejo imeti, nekateri morda manj, drugi več, ali besedo na vsak na- čin. Le tam, kjer je beda dosegla najvišji vrhu- nec, je obup zatrl samozavest, pa tudi to veči- noma le začasno — in tisti, ki ne ljubijo samo- zavesti mase, nimajo vzroka, da bi se veselili, zakaj obup postaja lahko nevarnejši od domi- šljavosti.

Da verujejo mase same v sebe veliko bolj, kakor pred vojno, je ena najznačilejših reči na- šega časa. Na različne načine se izraža ta vera, toda izraža se povsod. Učinki so v nekaterih slučajih dobri, v nekaterih slabi, včasih irelevant- ni, ali tudi učinki so povsod, v deželah prema- ganih, v deželah zmagovitih in v deželah ne- vtrajnih narodov. V Rusiji se kažejo po svoje, v Egiptu po svoje, v Nemčiji na en način, na Ir- skem drugače. V eni državi grédo mase v revo- lucijo, v drugi se pehajo k volilnim žaram s prej neznanim zanimanjem in strastjo. Tukaj se organizirajo velikanski štrajki, tam gre politič- ni ali protipolitični radikalizem v klasje.

Ker je to novo življenje v masah dejstvo, je treba z njim računati. Kdor ga prezira, mora delati napake v svojih računih. Nič manjše na- pake pa ne napravi tisti, ki misli, da je pravilno vpoštevati to novo prikazen z namenom, da bi jo uničil. Kadar se začno mase dramiti na tak način, da mislijo, tudi če mislijo napačno, jih ni več mogoče uspavati, zlasti pa ne trajno. Hote-

nje vstaja v njih dušah. Čim bolj bi se jim bra- nilo, kar hočejo, tem silneje in strastneje bodo hotele; čim bolj bi se jim kazala pest, tem bolj bi gledale, da jo zdrobe. Tlak povzroči protitlak, persekucija izzove maščevalnost.

Tako kakor mislijo trdi konservativci, ne gre. Koncem julija leta 1914 se je zgodovina prekinila; vojna, ki je to storila, je končana, pa privežimo zopet nit tam, kjer se je pretrgala... Reka je tekla tisoč milj daleč. Kdo bi mislil na to, da jo vrne zopet v hrib, iz katerega je pri- vrela in napravi, kakor da sploh ni tekla? Kar je minilo, se ne vrne, in razmere, ki so bile pred vojno, so temeljito minile. Zaman se je ukvarjati z njih obnovitvijo. Svetovna kriza in tisočeri z njo spojeni dogodki so ustvarili tisoč novih živ- ljenskih pogojev, ki zahtevajo novo vpoštevande in nove učinke. Te pogoje objektivno spoznati in pomagati njih posledicam na najboljši način v življenje je glavna naloga časa. In ker hočejo vedno širši krogi ljudstva sodelovati pri tej po- rodni pomoči, je nujno, da dobe za to delo čim boljše sposobnost.

Vrednost močne individualnosti ne izgine, ali zgodovine ne bodo več delali posamezni lju- dje — pravzaprav je niso nikdar delali v šol- skem zinislu — temveč bolj in bolj bo sodelovalo ljudstvo. Če je v tem kaj nevarnosti, jo more povzročiti le nesposobnost ljudstva. Tedaj pa ni druge pomoči, kakor da se vodi boj ne proti ljudstvu, ampak proti nesposobnosti. Razširiti in poglobiti znanje je geslo, ki odgovarja na vprašanje. Najboljša šola pa je praksa. Odrivati ljudstvo od javnega življenja se pravi jemati mu vero v normalna sredstva in ga goniti pusto- lovskim eksperimentom v naročje. Dati mu naj- popolnejšo priliko za zastopanje njegovih inte- resov, za izražanje njegovih misli, naj so dobre ali slabe, omogočiti mu udeležbo pri vsakem javnem delu, se pravi ustvariti najširšo ljudsko univerzo, iz katere izide prej ali slej praktičen, izurjen in sposoben narod, ki bo znal odstranje- vati, kar se je preživelo, pa tudi graditi, kar je potrebno.

Za "močne individualnosti" ni treba imeti strahu pri tej metodi. Tisoč sedaj zakopanih, od- rivanih, samih sebe se pogostoma nezavedajočih talentov se razvije — sebi in družbi v prid — če dobe priliko, da se najdejo in izrazijo. Toda v svobodi vzgojena masa bo znala poskrbeti, da se take "močne individualnosti" ne izpremene v nove avtokrate in avtokratičke, ampak da po- stanejo njih sposobnosti plodovite.

Družabne izpremembe so neizogibne. Da- našnji svet ne prenaša več produkcije na slepo. Na vseli strah je toliko potrebe, ki jih more zadovoljiti le do največje popolnosti organizi- rana produkcija, da postaja industrijalna anar- hija svetovna nevarnost. Gospodarski absoluti- zmi so enako neznosni kakor politični. Trgovske tekme ogrožajo mir sveta danes bolj kakor v

pretcklosti. Vse to kaže smer, ki jo morajo socialne izpremembe dobiti, da postane redno gospodarsko življenje sploh mogoče, da se skrbijo mednarodne nevarnosti in da se odstrani nezadovoljnost ljudskih množic. A da se morejo vsa ta velika vprašanja povoljno rešiti brez prevelikih sunkov in potresov, je svobodno sodelovanje mas v vseh zadevah javnega življenja neoizogiben pogoj. Tega ne razumeti se pravi ne razumeti časa in njegovega duha.

O cesarju ki se je lagal.

Dunajska "Arbeiter Zeitung" ima sledeči zanimivi članek, zlasti zanimiv za vse tiste, ki so kdaj imeli srečo biti "podaniki" habsburških veličanstev.

"Komedijska zmed in zmot!" — pravi omenjeni list — "ki se spajajo z osebo gospoda Sixta od Parme, se sedaj razkriva v Parizu, in prvo vprašanje je, kako so mogli dunajski gospodje tako nesramno lagati. Spomnimo se, kaj se je takrat dejalo. Gospod Czernin se je bil vrnil iz Brest Litovska, si naročil deputacijo dunajskega občinskega zbora, in imel pred njo, dne 2. aprila 1918, triumfalen govor. V njem je smešil Clemenceauja, češ da "ga je nekaj časa pred zapadno ofenzivo vprašal, ali je (Czernin) pripravljen na pogajanja. Clemenceau odgovarja kratko in jasno: "Grof Czernin je v tej zadevi lagal," dokaže to in dodaja z opravičeno porogljivostjo, če se ne more Czernin spomniti "na drug poizkus enake vrste, ki ga je napravila neka v stopnji visoko nad njim stoječa osebnost v Parizu in Londonu." Czernin ni v zadregi, da potrdi to, trdi pa, da so se "od dotične višje osebnosti uvedene razprave na tem razbile, da se je Clemenceau branil vstopiti v pogajanja na podlagi, da opusti zahtevo po ponovni pridobitvi Alzacije."

Clemenceau je odgovoril: "Cesar Karl je bil tiisti, ki je v nekem pismu z lastno roko potrdil, da so francoske zahteve po Alzaciji in Loreni opravičene." Nato je odgovoril Czernin (dne 10. aprila), govoreč o "baje storjenih političnih izjavah", o katerih "se govori, da jih je cesar Karl baje pismeno storil;" "nezmiselnost teh trditev je očitna;" po nepotrebnem pa naj bo vendar povedano, da so vsi Clemenceaujevi izreki o pismenih izjavah cesarja Karla od konca do kraja zlagani." In junaški Karl brzojavlja Viljemu: "Francoski ministrski predsednik, nagnan v zagato, skuša ulti iz mreže laži, v katero se je sam zapletel s tem, da gromadi več in več neresnic in ga ni sram izreči sedaj tudi še povsem krivo in neresnično trditev, da sem priznal kakršnokoli pravico Francije do Alzacije in Lorene. Z ogorčenjem odklanjam to trditev."

Clemenceau je tedaj objavil popolno besedilo pisma, ki ga je bil Karl pisal Sikstu in ki ga je ta po dogovoru s Karlom dne 31. marca 1917 izročil prezidentu Poincaréju. V tem pismu izraža "ramo ob rami se bojujoči zaveznik" svoje "živahne simpatije za Francijo" in pravi dobesedno: "V ta namen in

da točno izrazim resničnost teh čustev, Te prosim, da naznaniš tajno in neoficijsko gospodu Poincaréju, prezidentu francoske republike, da bom z vsemi sredstvi in s porabo vsega svojega osebnega vpliva podpiral pravične zahteve Francije po vrnitvi Alzacije in Lorene."

Toda nesramnost dunajske gospode ni imela meja, Lagali so dalje. Dejali so, da je pismo "popačeno"; da je bilo "povsem osebno privatno pismo", ki da "ni obsegalo nobenega naloga za princa, da uvede kakršnokoli posredovanje pri prezidentu francoske republike ali kjerkoli in da njemu podane izjave dalje ali da skrbi za kakršne nasprotné izjave ali jih sprejme." — In v pismu je bilo vendar dobesedno rečeno: "Ko sem Ti na ta način razložil moje misli, Te prosim, da mi po razgovoru z obema silama najprej sporočiš mnenje Francije in Anglije, da se na ta način pripravijo tla za sporazum, na katerega podlagi bi se mogli uvesti oficielni pogovori." Nadalje so lagali: "To pismo sploh ni omenilo belgijskega vprašanja." In vendar je stalo dobesedno v tem pismu: "Kar se tiče Belgije, se mora obnoviti njena suverenost; pridržati mora vse svoje afriške posesti. S tem naj se ne prejudicira vprašanju oškodnin, ki jih bo mogla dobiti za pretrpljeno škodo."

Javnost pa naj bi bila verjela, — tako se je pričakovalo, — da so se besede o Alzaciji in Loreni glasile: "Jaz bi bil porabil ves svoj osebni vpliv v prid francoskim zahtevam po povračilu Alzacije in Lorene, če bi bile pravične. Pa niso." Ni čuda, da je po teh dokazih nesramne lažnivosti francoska vlada izjavila, "da pada cesar Karl v hrbljanje človeka, ki se je zmedel." Na Dunaju so bili pa še vedno tako predrzni, da so govorili o "podtaknitvi krivega pisma." V Parizu je danes vsa stvar dokumentarično pojasnjena, in iz tega se izve, kar je bilo pač že tedaj spoznati, ko je bil gospod Karl še cesar, da se je tukaj monarh resnično sramotno lagal.

Cesar Karl se je takrat trudil za mir, in ker je bil mir hrepenenje vseh človeško čutečih duš, mu ne bi niti sedaj ničesar očitali zaradi teh poizkusov. Toda že dejstvo, da je moral naknadno zatajiti vse podjetje in da se ni ustrašil niti najdebelejših laži za utajitev, da ni prihajal njegov trud iz čiste in plemenite potrebe, da bi rešil človeštvo strašnega gorja vojne, ampak da ga je narekovala le želja, da si ohrani svojo posest. Gospod Karl je predvsem skrbel zase in hotel skrbeti le zase. Bil je pripravljen obnoviti in oškodovati Belgijo, pribaviti Rusom Carigrad, nakloniti Srbom ozemlje, ki je bilo namenjeno Bolgarski; ali kó je šlo za to, da postane Italija naklonjena za mir, kar bi se bilo le tedaj doseglo, če bi bili tudi črnorumeni pripravljeni na kakšno žrtev, se je sevrknila habsburška pripravljenost za mir in na tem se je razbil tudi ves načrt.

Ne zaradi miru, ampak zaradi ohranitve habsburške posesti je bil izmodrovan načrt, ki je bil, naj se že sodi o zakrknjenosti tedanjih v Nemčiji vlada-jočih faktorjev kakorkoli, zahrbtn sunek, namenjen, da se izroči zaveznik ententi na nož. Kajti kaj

pomeni, če potrjuje Karl Francozom, da naj bo Alzacija in Lorena njihova? Pač nič drugega ne, kakor da je pripravljen spraviti svojo zadevo na varno, in prepustiti Nemce, ki so se vrgli v vso blazno pusto-lovščino zaradi Habsburgovcev, usodi neizogibnega poraza. S tem se vjema tudi vsa metoda: Da je vsa stvar izhajala od tašče, da pošilja cesar svaku — kateremu daje izrecno izpričevalo, da "je ostal zvest veliki preteklosti svoje hiše, bojujoč se za Francijo" — tajne note, ki izrekajo pravo nasprotje tega, kar obsegajo note, ki jih pošilja odgovorni minister, da ne vodi pogajanj s parmskim princem minister za zunanje zadeve, ampak v glavnem dama Zita, — vse to je tako zoprno, lažnivo in zahrbtno, da ni le donesek za spoznanje naravnost smešnega diletantizma monarha, ampak tudi privesek za spoznanje malovrednosti njegovega značaja. Norci, ki se že vedno ne morejo rešiti monarhistične zaslepljenosti in bi ljudem radi deklamirali bajko o nekakšni posebni, od Boga izhajajoči izvoljenosti monarhov, spoznajo lahko ob tej stvari, ki razkriva moralno kakovost zadnjega Habsburžana tako jasno, ves nezmisel monarhistične legende. Z monarhijo se ne bodo ljudje več zapeljevali.

Ali tudi Czernin prihaja iz vse sedaj pojasnjene zadeve temeljito razkuštran. Zdi se pač res, da je bil v glavnem le statist, glavni igralci pa da so bili v krogu gospe tašče. Vendar je pa dognano, da je on, ki je označeval misel separatnega miru vedno za "blaznost" in za "zločin", pri tistih razpravah pozneje "bolj odkrito" govoril in naposled celo izjavil, da bi "Avstrija mogla skleniti poseben mir," če se garantira "nedotakljivost" monarhije. In vsa nedostatnost njegove politike postaja očitna. Njegova naloga je bila zlomiti zagrizenost nemškega vrhovnega vojnega vodstva, tistega Ludendorffa, ki je fantaziral o zmagovitem miru, ko so izginile že vse možnosti zmage. To bi se bilo tudi lahko doseglo, če bi bil Czernin imel poguma, odločnosti in vztrajnosti, če bi bil torej pojasnil nemškim "zmagovitežem", kam tirajo reči in kaj povzroče, če ne pridejo k pameti. S separatnim mirom je bilo treba žugati v nemškem glavnem stanu, ne pa tajno obravnavati z nasprotnikom. Toda za naravnostno politiko je bil Czernin prav tako nesposoben kakor za pogumno. In da si je z neumnim napadom na Clemenceauja, o katerem bi si bil pač moral reči, kako se konča, zaprl vsako možnost poznejšega stika, je le eno znamenje njegove po samem efektu uravnane politike. Le tem enako breztalentnim kakor neodkritosrenim ljudem pa imamo zahvaliti, da ni hotel mir nikakor in nikakor priti, dasi so bili zanj pogoji vsak trenotek med vojno, kakor dokazujejo tudi ta pogajanja. Ubogi narodi, ki so bili blagoslovljeni z monarhi kakor brbljavi Viljem in intrigant Karl, z državniki kakor blazni Ludendorff in opotekajoči se Czernin! Zato se je moralo tako končati.

In kako so hoteli potem odvrniti vse na hudobne pacifiste? V svojem govoru po povratku iz Brest Litovska je grof Czernin, seveda, zabavljaj na socialne demokrate; oni so "podaljševali vojno", ker so "ne-

prenehoma beračili za mir", oni so bili "zaničevanja vredni in neumni in so podaljševali vojno, ker so neprenehoma dajali novega kuriva umirajočemu napadalnemu duhu sovražnikov". In tako nesramen je bil, da je dajal "tem ljudem za zgled našega monarha, ki gotovo hoče mir, ki pa ne sklene nikdar drugega miru, kakor častnega." In vendar je vedel, kakšen mir je iskal gospod Karl. In vedel je tudi o podjetju s Sikstom, ki je podalo zaveznikom pač dovolj znanja o resničnem stanju Avstro-Ogrske. Saj se mora to podjetje smatrati s stališča vojnih patriotov za najmočnejši poziv, da naj zavezniki le nikdar ne končajo vojne prehitro, ker je eden nasprotnikov itak pri kraju in je njegov polom le še vprašanje časa.

Vse je bila laž pri teh ljudeh, volja za vojno prav tako kakor volja za mir, in da se je vsa sramotna stavba laži naposled podrla, je le naravno. Le da je moralo nemško ljudstvo poplačati zločinsko blaznost Habsburžanov in Hohenzollernov s svojo krvjo in da mora zanjo še nadalje plačevati z bedo in trpljenjem.

ARTHUR BRISBANE:

O denarni situaciji.

Svet razume, da je padanje evropskega denarja resna reč. Polagoma spoznavajo ljudje, kar je bilo popolnoma napovedano v izvrstni knjigi, izdani pred vojno, da pomeni svetovna vojna svetoven bankrot, in nikakor ne morete popraviti stvari, če spravite premagane narode popolnoma na beraško palico in izstradanje.

• • •

Umevno je, da zahtevajo zmagovalci denarja od Nemčije. Leta 1870 je Nemčija vzela Franciji pet milijard in kos ozemlja. Toda Bismarck je vedel, da ne more prerezati žile francoskemu sosedu in pustiti Francijo izkrvaveti do smrti. Vzel je, kar je vedel, da more vzeti, in to je dobil.

Anglija in ostali, to deželo nerazumno podpirajoči narodi so sklenili vzeti Nemčiji in Avstriji, česar nimata. Vsled tega nima nemški in avstrijski denar nobene cene. Iz kamna ne dobite krvi in ne vrednosti iz nemške marke, ki je sedaj padla v ceni pod en cent.

• • •

Anglija ima sedaj — in iz dobrih vzrokov — strah za svoj funt sterlingov, ki pada in je v resnici manj vredna, kot cena za katero se prodaja, sodeč po cenah, ki se dajejo za zlato.

Anglija, dežela, ki ne zadostuje sama sebi, je velikanski trgovec, sedeč na majhnem otoku v severozapadnem kotu sveta. Nauk pravi, da skrbi moder trgovec za to, da obvaruje svoje kupce bankrota, ne pa da bi jih gnal vanj.

Po zadnjih vestih mislijo zavezniki, pod vodstvom inteligentnega angleškega državnika Lloyd Georgea, priznati rusko vlado, priznati Rusom pravico, da imajo vlado, kakršno si žele, da imajo sovjet,

kakor priznavajo Rusi Angliji pravico, da jo vlada omejena monarhija, ki se zdi v drugih krajih staromodna.

• • •

Po petih letih mednarodnega ubijanja in bankrota potrebuje svet kooperativne konstrukcije, nesebične gospodarske vojne, sledeče strašni, brutalni fizični vojni. Morda pridejo Anglija in ostali do rekonstruktivnega dela, če spoznajo, da nimajo Zedinjene Države namena skočiti za ostalimi in zapravljati svoj denar s financiranjem finančnih razvalin.

• • •

Modri ljudje, ki mislijo, da razumejo nacionalno ekonomijo (nihče je ne razume, ker "piha kakor hoče") menijo, da zniža nizka vrednost tujega denarja draginjo.

Gospod Johnson, predsednik New York Chemical Bank, pravi, da ne bodo tujei s svojim denarjem brez vrednosti mogli kupovati naših produktov. Tedaj ostanejo doma, bodo vrženi na trg in prodajani za nizke cene.

To je drug način prerokovanja nadprodukcije. Nadprodukcija pa pomeni, če ne prevrne nacionalna ekonomija vseh svojih učinkov iz preteklosti, ne pomeni le padanja cen, ampak tudi nezaposlenost. Ljudje prenehajo izdelavati, česar ne morejo dobro spraviti v denar. Kadar pa prenehajo, pridejo ljudje ob delo.

Najti je treba drug način za nižje cene, ne da bi bilo treba nagnati naše mednarodne kupce v bankrot.

• • •

Evropski denar ni osamljen v nizki vrednosti. Če gre za kupovalno moč, je dolar v vašem žepu le polovico tega vreden, kar je bil nekdaj.

Newyorška konferenca za državljansko svobodo v Ameriki.

Vsled akcije newyorške postavodaje za suspendiranje petih pravilno izvoljenih socialističnih zastopnikov se je vršila dne 31. januarja velika konferenca v Albany, katere so se udeležili socialisti države New York in vse delavske organizacije v državi. Zastopanih je bilo 1.500,00 delavcev. Konferenca je trajala samo štiri ure, in je sklenila sledeče:

1. Obsodila je najstrožje akcijo assemblye, ker je suspendirala pet socialističnih zastopnikov;

2. Sprejet je bil predlog, da se skliče splošna konvencija, na kateri naj se določijo sredstva, da bi se doseglo najuspešnejše zavarovanje reprezentativne vlade;

3. Sprejet je bil predlog, da se povabi izvrševalni odbor državne federacije dela na sodelovanje pri ustanovitvi stalnega državnega odbora, ki bi imel paziti na interese in pravice delavcev in politično svobodo;

4. Obsodila je "vlado potom sodnijske prepovedi";

5. Sprejeti so bili protesti proti zakonom "o vstajah v mirnem času", ki so sedaj pred kongresom.

Na konferenci, ki ji je predsedoval Joseph D. Canon, predsednik unije livarjev, so bile zastopane Socialistična stranka, Labor Party, American Federation of Labor, druge unije in "odbor 48-tih", kakor tudi razne druge liberalne ustanove in organizacije.

Kakor poroča socialistični dnevnik "New York Call", je bil scstaneek takih elementov za skupen cilj prvi pojav te vrste v zgodovini newyorškega delavstva in morda vse Amerike. Vzlic temu, da so bile nekatere debate zelo ostre, so bili vsi predlogi soglasno sprejeti." Govorili so Seymour Stedman iz Chicago, zagovornik petih suspendiranih assemblymenov; Arthur G. Hayes, odbornik 48-tih; William MacDonald, urednik tednika "The Nation"; Misha Appelbaum, član humanitarnega kulta in Louis Waldman, socialist in suspendiran član newyorske postavodaje.

Joseph D. Canon, predsednik konference, je dejal, da ne mara delavstvo žrtvovati vlade v državi, kajti brez nje bi bila vsaka politična stranka nemogoča in bi se morali delavci posluževati nasilne; toda kot delavska organizacija moramo biti proti nasilju. Posluževati se hočemo le mirnih sredstev, in teh se bomo posluževali vzlic vsem reakcionarnim intrigam tistih, ki so v državnem kapitulu na hribu. Iz te konference pride glas oznanjujoč, da svoboda ni mrtva."

Seymour Stedman iz Chicago je dejal: "Danes lahko spoznamo, da ni svoboda dežele odvisna od nobene stranke na krmilu. Vaša svoboda je temeljno ustanovljena v vaši industrijalni organizaciji. Nobena stranka ni dovolj močna, da varuje to svobodo, ako je soglasno ne podpira organizirano delavstvo. Združenega, organiziranega delavskega gibanja nam je treba, tako da more delavstvo sprejeti krizo, če nastane v deželi in se o njej takoj posvetovati. Uničevalcem svobode se postavite po robu le z najpopolnejšo industrijalno akcijo.

Da ostanejo vrata svobode odprta, je treba jemati v poštev vsako prizadevanje. Nismo izgubili zaupanja v razum, inteligentnost in odkritost delavskega ljudstva. Vemo, da nam bo svoboda, če nam bo ohranjena, le z resničnim in odkritim prizadevanjem delavskega razreda ohranjena, ali pa sploh ne.

Misha Applebaum je govoril v imenu 170.000 članov humanitarnega kulta: "Od tistega dne, ko je newyorška postavodaja odrekla petim socialistom sedeža, sem prenehal biti vodja humanitarnega kulta in sem postal član Socialistične stranke".

Zadeva obdržavanja posebne konvencije delavskih organizacij gre na splošno glasovanje. Za obdržavanje te konvencije je bila predlagana Chicago.

Resolucija, ki se tiče skupne akcije, bodisi moralne ali gmotne podpore, da se ohranijo državljanske pravice nedotaknjene, se glasi:

"Ker je newyorška postavodaja brez vzroka in protiustavno suspendirala pet pravilno izvoljenih zastopnikov in zadala s tem največji udarec legalne-

mu zastopstvu vlade, kar jih poznajo Zedinjene države; ker temelji zastopstvo vlade na pravicah ljudstva, prebivalcev in volilcev v različnih okrajih in v volitvi brez vsakega vmešavanja od strani kakršnekoli avtoritete, kateri naj bi državljani služili, in je bila ta pravica, ki je temeljni zakon reprezentativne vlade, od newyorške postavodaje zlobno kršena; ker se kot državljani, ki se v političnih nazorih močno razlikujemo, vendar kot celota strinjamo v namenu, da zopet vpostavimo in obdržimo reprezentativno vlado, izrekamo, da zahteva ta konferenca povrnitev reprezentativne vlade v New Yorku, in zahtevamo, da povrne postavodaja suspendiranim zastopnikom takoj sedeže, ne zato, ker so socialisti, temveč, ker so bili pravilno izvoljeni kot zastopniki svojih volilcev; dalje zaključujemo, da pozove konferenca vse svoje delegate in potom njih vse svoje konstituente ali volilce, da porazijo pri bodočih volitvah vsakega člana v postavodaji, ki je na kakršenkoli način odgovoren za neameriško, neustavno in neopravičeno suspendiranje teh pravilno izvoljenih zastopnikov.

Končno se zavezuje konferenca, da ustanove delegatje pri vseh svojih organizacijah fond za boje, ki jih imajo newyorški socialisti z newyorško postavodajo v zadevi suspendiranja."

Naše politične stranke.

I.

Po vseh državah, izvzemši Zedinjene države, se človek, ki je zmožen samostojno misliti, lahko odloči, katero stranko naj podpira. Povsod eksistirajo konservativne stranke. Te zastopajo aristokracijo z obsežnimi posestvi, ki je svoje čase imela vso politično moč v svojih rokah. Povsod je najti tudi liberalne stranke, zastopajoče v prvi vrsti industrijske kapitaliste. Istotako obstajajo skoro povsod radikalne stranke, zastopnice srednjega ali meščanskega razreda. In končno je povsod na delu socialistična stranka, ki zastopa delavski razred in ga vodi ter podpira v njegovih bojih proti krivični vladi bogatih zemljiških posestnikov in drugih kapitalistov.

V Zedinjenih državah ni stvar tako enostavna kakor drugod — zlasti v Evropi. Naš politični sistem ovira z veliko silo tretjo stranko na poti do moči. Najjasneje se kaže to sedaj v državi New York, kjer hočejo stare stranke s silo odstraniti iz newyorške zbornice pravilno izvoljene socialistične zastopnike. Amerikanski volilec se je tako vživel v svoje stare stranke, republikansko in demokratično, da misli, da ima izbirati samo med tema dvema, ki sta močni; druge stranke pri njem sploh ne pridejo v poštev — vsaj do danes niso prišle v poštev. To se dogaja pri vseh tistih, ki nimajo samostojnega političnega in gospodarskega mišljenja. Katera izmed navidezno tekmujočih strank, to je demokratične ali republikanske, je liberalnejša, se ne more reči.

V naši deželi, to je v Zedinjenih državah, tvorijo vsi posedujoči razredi eno samo veliko reakcionar-

no maso. V republikanski stranki odločujejo vse-skozi bogati trgovski interesi. Demokratična stranka si tudi nadevje liberalno in napredno-moderno masko, ker beseda sama na sebi zveni lepo, a v praksi je docela reakcionarna, in drugačna sploh ne more biti, ker izvira njena moč prvič iz bourbonske aristokracije, ki poseduje obsežna zemljišča v južnih državah in je zagrizena nasprotnica vsakega socialnega napredka, in drugič, iz do dna korumpirane politične mašine velikih mest, kakor New York, Chicago in drugih, katerih uprave se slepo udinjajo tistemu, ki najbolje plača. Te nedostatke je od časa do časa ena ali druga obstoječih strank hotela navidezno, da ohrani v očeh splošnosti svoj politični moralni prestiž, popraviti, toda vsa navidezna prizadevanja so ostala vsled sistema samega, ki ga ena in druga zagovarja, brez uspeha.

Te posebne politične razmere v Zedinjenih državah so ustvarile poseben poklic, katerega v drugih državah ne poznajo, to je poklic takozvanih "profesionalnih politikov". To so ljudje, ki si polnijo žep od tega, da pridejo v postavodaje ljudi, ki so ob vsaki priliki pripravljeni izdati koristi svojih volilcev raznim brezvestnim špekulantom ter tako na račun splošnosti napolniti svoj žep. Obe stari stranki dobivata denarno podporo od privatnih interesov in obe vladajo ti interesi, kar se razlaga samo po sebi; upravlja ju pa pisana družba "profesionalnih političarjev". Za to politično mašino stoje lastniki izkoriščevalnih trustov, bankirji, veliki kontraktorji in druga podobna "gospoda", ki daje "političarjem" potrebna navodila in jim plačuje delo, kolikor že znaša dobiček.

Iz tega je lahko razvidno, da ni med republikansko in demokratično stranko druge razlike kakor v imenu.

V gospodarski politiki zahtevata obe stranki "revizijo" tarifa, to je colnine, in sicer vsaka na svoj način. Če pa natančneje premostrimo njiju delo v kongresu, pridemo do prepričanja, da ni med njima nobene načelne razlike. Razne klike v teh dveh strankah gledajo in delajo na to, da vlečejo gotovi privatni interesi koristi od visokega tarifa. Naravna in jasna posledica tega početja je, da je vsaka revizija tarifa le posameznim trustom v korist, širšim masam pa v škodo, ker tira visok tarif cene življenjskih potrebščin kvišku.

Obe stranki imata v svojih programih "regulacijo" trustov. Resnica pa je, da so trusti bodisi pod republikansko ali pod demokratično vlado v posameznih državah, kakor v deželi sploh, postali v teku zadnjega četrtsotletja še jačji, kakor so bili prej. Slučajne vladne preiskave trustov so le pesek v oči ljudstvu; v nekaterih slučajih pa hoče vladajoča stranka s temi preiskavami opomniti magnate gotovih trustov, da so pozabili prispevati v njen volilni fond, katerega doneski se morajo (tako se vsaj glasi zakon) objavljati.

Obe stranki izražata ljubezen do delavstva; to se vrši seveda le nekaj tednov pred volitvami. Toda vsak človek, ki le količkaj zasleduje naše družabne

razmere, mora vedeti, da proglašajo republikanski in demokratični sodniki z največjo brezobzirnostjo zakone v korist delavstvu za neustavne, in da se nikdar ne obotavljajo izdati še tako krivične ukaze proti delavskim organizacijam. Republikanski guvernerji v Pennsylvaniji in Coloradi ter demokratični guvernerji v West Virginiji, Indiani in Alabani so bili enako pripravljeni izdati napram delavskim unijam "sodniške prepovedi" glede štrajka in napovedati v raznih slučajih izjemno stanje. Vse te odredbe so pognale z vso brutalnostjo delavstvo nazaj v staro sužnost. Demokratje in republikanci, ki so kdaj govorili v kongresu v prilog delavskim zakonom, so bele vrane. Nobena teh strank ni storila nič za delavstvo. Zakoni, ki jih je ena ali druga teh dveh strank sprejela, so tako omejeni in skromni, da iz njih ne sije niti en topli žarek ljubezni do ogromne večine prebivalstva Zedinjenih držav.

Ko so svoj čas vprašali znanega magnata Jay Goulda, ki si je polnil z Erie železnico žepe, kakšno je njegovo politično prepričanje, je ironično odgovoril: "V republikanski državi sem republikanec, v demokratični pa demokrat; vselej in povsod sem pa navdušen za železnico Erie, ki nosi." Ta izpoved je merodajna za vso kapitalistično kliko v obeh strankah —demokratični in republikanski. Republikanski senatorji in kongresniki jih ravno tako dobro zastopajo, kakor demokratični. Njim se ni treba bati zaslužene kazni od nobene strani, ker ni bilo v Zedinjenih državah do danes nobene jake opozicije napram tem strankam. Ameriško delavstvo se ni zanimalo dovolj za svojo lastno politiko.

DR. FR. BENÁK:

Metoda socializma kot svetovnega nazora.

Socializem se razvija in z njim tudi njegova metoda. Pod metodo socializma razumem, kako je mogoče socializem najhitreje in najlažje uresničiti v družbi. Po tem, kakšna metoda se izbere, se godi tudi s socializmom samim. Danes, ko razumemo socializem kot znanstven svetovni nazor, moramo tudi njegovo metodo prilagoditi temu. Izvajanje in realiziranje socializma po znanstveni poti je danes edina prava zahteva. Metoda današnjega socializma mora torej biti strogo znanstvena. In vendar ni danes niti v glavah samih socialistov še dovolj jasnosti, prav kar se tiče metode.

Doslej sta bili in sta še dve šabloni: Revolucija, in proti njej evolucija. Treba je natančneje pogledati na to dvojno pojmov. Metoda revolucije nahaja rodovitna tla povsod tam, kjer se smatra socializem še danes kot čisto narodno gospodarski problem, kot boj proti kapitalizmu. Če bi bilo res mogoče izvzeti narodno gospodarsko vprašanje iz vsega zloženega in zverženega življenja družbe in ga rešiti neodvisno, bi bila revolucionarna metoda v resnici najkrajša in najbolj učinkovita pot. To pa, kakor je iz do-

sedanjega razvoja socializma razvidno, enostavno ne gre. Gospodarske razmere niso veličina sama na sebi, niso glasovit "Ding an sich" po velikem nemškem filozofu Kantu, temveč so tesno spojeni z mnogimi drugimi in raznovrstnimi okolščinami, razmerami in vplivi v človeški družbi, imajo v njih svoje pogoje in izvirajo iz njih. Če bi torej hoteli zrevolucionirati gospodarsko polje in če naj bi bili tako doseženi rezultati trajni, bi morali obenem zrevolucionirati tudi vse druge faktorje, ki so z gospodarskimi razmerami spojeni, zvezani in njih vzroki. A to je nemogoče. Recimo, da bi z revolucijo ali z velikim razrednim pritiskom izvršili v vseh državah v najširšem obsegu socializacijo. Da bi to ostalo trajno in da bi taka socializacija v resnici pomenila veliko olajšanje in povišanje življenske stopnje ljudstva, bi morali popolnoma logično imeti mednarodnega nadzornika in izvrševalen organ s tako silo in močjo, da bi bili reakecionarji povsod brezmočni. V vsakem slučaju mora torej Internacionala biti močna in silna. Tukaj vidimo jasno, da se spaja uspešna socializacija v narodih in državah s silno in močno Internacionalo.

Ali je res tako? Kaj je silna in močna Internacionala?

To je najboljša, idealna metoda socializma, za katero je treba delati z vsemi silami. Po dosedanjih izkušnjah se je treba varovati vseh napak in slabosti starih internacional. Nova Internacionala mora biti ne le izvrševalen, ampak strogo znanstven organ. Edino tako bo mogoče uspešno rešiti problem socializma. Revolucija in evolucija sta pojma, ki se enostavno ne prilegata več socializmu, če ga smatramo kot znanstven svetoven nazor. Revolucionarna metoda sicer lahko navdahne zatirane in trepete mase in jih podžge na dejanja, toda mislečega socialista vodi danes izza vseh izkušenj k tehtnemu premišljanju, študiranju in raziskavanju. Morda bi revolucionarna metoda vodila k cilju, če bi se revolucija res izvršila v vseh odločilnih državah in pri vseh narodih sočasno, od zavednih socialistov, po enotnem programu in načrtu. Tako je tudi Internacionala včasih mislila, toda praksa je šla povsem drugače.

Revolucionarni socialistični poizkusi in preobrti se nikdar trajno ne vzdrže, in zlasti v takih revolucijah izvršeni gospodarski preobrti bodo le tedaj imeli trajno vrednost, če jih, splošno vzeto, prenese čas, sodobni razvoj, notranje razmere v prizadetih državah in zunanje razmere. Razvoj gospodarskih razmer je doslej najkočljivejša točka mednarodnega in družabnega razvoja sploh. Od njega je v prvi vrsti odvisna sila in moč posameznih držav, kakor na drugi strani njih slabost in brezmočnost. To vidimo danes jasno kakor solnce. In le z gospodarskimi razlogi se da razložiti, da je vsaka posamezna država, ki je sama za se izvršila socialno revolucijo, gospodarsko silo škodila napram drugim, sosednim državam, v katerih ni take revolucije. S to gospodarsko revolucijo se je država v vsakem slučaju oslabilila in se sama pripravila ob svojo gospodarsko moč, medtem ko so druge države na boljšem.

Kakor že rečeno, če bi se izvršili socialni preobrati v vseh odločilnejših državah sočasno, bi se s tem takoj izpremenila situacija za sam socializem, ker bi bila tukaj močna in silna Internacionala, ki bi bila sposobna, da izvede svojo voljo dalje do konca. Za enkrat pa je taka Internacionala le še problem in trd oreh. Vedno je treba računati z danimi razmerami. Ako bi bilo mogoče z nasilnim preobratom izpremeniti tudi dosedanje kulturne razmere in ostale razvoj tvoreče faktorje, če bi bilo mogoče v enakem tempu z gospodarskim preobratom zrevolucionirati tudi zastarelo kapitalistično kulturo, bi bil problem socializma takoj rešen. Medtem pa vidimo, da je za višji in pravičnejši gospodarski red treba moralnejšo, zavednejšo in kulturno zrelejšo družbo.

To drugo, kulturno revolucijo, ki bi morala iti roko v roki z gospodarskim preobratom, je pa mogoče doseči v veliko bolj umerjenem tempu z vzgojo in dviganjem zavednosti. To se enostavno ne da izvršiti na komando. Odtod se je porodil drugi ekstremni nazor o razvojnem socializmu. Ta razvojna metoda socializma se pač pogostoma napačno razume, zlasti kar zapeljuje v to nehoti ime "razvojni socializem".

Danes prihajamo do spoznanja, da ne bi ne revolucionarna ne razvojna metoda sama zadostovala za rešitev in uresničenje socializma. Treba je obeh metod, le da mora vsaka imeti svoj čas in svoje mesto.

Pod revolucionarno metodo ne razumemo le faktičnega nasilnega preobrata, ampak vsak veliki razredni pritisk, kateremu se socializem v svojem boju doslej ne more odreči. Ta čisto razredna in revolucionarna metoda bo povsod umestna, če se ovira uresničenje po dobi dozorelih in očitno pravičnih zahtev. Na drugi strani je takozvana razvojna metoda dober korektiv, merilo in barometer, da se z nasilnim preobratom ne trošijo po nepotrebnem sile za uresničenje reči, ki jih sodobni razvoj enostavno ne bi prenesel, ali pa za malenkostne reči.

Tako se nam kaže sedanja metoda socializma kot znanstvenega nazora kot sinteza obeh prejšnjih ekstremnih metod. Ta metoda ni in ne more biti izključna revolucija, ki ne more ob sedanjem stanju stvari imeti trajnega uspeha, ker ni močne Internationale; ni pa tudi naivno zaupanje slepa vdanost v roke samega razvoja. Ta metoda je neutrudljivo delo na najširši podlagi znanstvenih rezultatov in raziskav z namenom, da se prestavi življenje družbe v smislu resnice, pravičnosti in znanja. Ta metoda je čisto znanstvena — tudi če se tega ne zavedamo — in današnji razvojni štadij socializma nas enostavno goni k njej.

Ne eni strani ne izključuje ta metoda v skrajnem slučaju niti nasilnega preobrata v rečeh izredno velike važnosti, katerih izguba bi na primer pomenila, da bi bilo človeštvo vrženo daleč nazaj; na drugi strani pa mora zametavati nepotrebno sentimentalnost in preobčutnost. Socializem, kakor se danes razvija, pomeni v resnici trdo, strokovno in znanstveno delo v vseh panogah in elementih družabnega

življenja, če hoče doseči le temelj sam, to je odstranitev privatne lastnine producijskih sredstev, meznega razmerja, izkoriščanja človeka od človeka i. t. d. — in s tem odpreti pot za nadaljnje dviganje človeštva.

Torej v pravem pomenu besede znanstvena metoda. Neprenehoma je treba računati z danim stanjem stvari in po tem voliti zo boj ostrejšo ali pa zmernejšo obliko. Poznati pravo stanje stvari pa ni nič drugega, kakor imeti resnično znanstven pregled po sodobnem razvoju, ne le notranjem, ampak tudi po svetovnem, dovršeno poznati razmerne sil na obeh straneh in po tem voliti metodo. Na muhe se gotovo ne bo streljalo s kanonom, prav tako, kakor se v rečeh, ki so za socializem življenskega pomena, ne sme obotavljati in nič opustiti. To smotreno, zavedno in energično pospeševanje razvoja je danes pravzaprav edina prava metoda socializma. Vedno je treba imeti pred očmi, da lahko neumesten in slabo izbran razredni pritisk enako škoduje stvari socializma, kakor prevelika zaupnost ali faktično nepoznanje situacije, naj je povzročeno od česarkoli.

Vsako veliko socialistično gibanje bi moralo imeti vrsto sposobnih in znanstveno izšolanih delavcev. V tej smeri se ne bi smel obžalovati denar in nadarjene ljudi bi bilo treba pri študiju socializma na vse mogoče načine podpirati. To zahteva v prvi vrsti interes socializma samega. Čim več bo Internacionala imela znanstveno izšolanih delavcev, tem lažje in enotnejše bo njeno delo. Tedaj ne bo toliko različnih nazorov, izvirajočih največ iz neznanstvenega naziranja na znanstvene probleme, ki bi jih nadarjeni socialistični delavci lahko znanstveno rešili. Stem postane tudi delo pri posameznih sestavnih delih Internationale enotnejše in lažje, kajti če se bodo znanstvenim potom rešili sporni problemi, odpade mnogo razlogov za razprtije, ki razdejavajo prav sedaj socialistično gibanje pri posameznih narodih in v posameznih državah.

Izkratka, vidimo, da se mora danes socialistična metoda kritično, strogo znanstveno izbirati z resnim obzirom na ves sodobni razvoj družbe v vseh njenih panogah in elementih, ker je socializem v resnici postal nov znanstven nazor za življenje in za nov svet. In kakor v vsaki znanstveni stroki, se mora priti do cilja, če se voli prava metoda. Tudi s socializmom ne more biti drugače. Socializem postaja znanstven vprašanje par excellence, in zato ni klic po ustvaritvi Internationale delavcev in duševnih stvarnikov brez pomena in zama. To ni zopet nič drugega, kakor vsiljujoče se spoznanje, da morajo biti Internacionala in njeni sestavni del ne le izobraževalen, ampak tudi strogo znanstven organ.

Francoska vojna postaja v Parizu je bila izza premirja okradena za predmete v skupni vrednosti šestih milijonov frankov. Francija torej tudi ni varna takih skandalov. Kdor je poslušal Clemenceauja, bi bil moral misliti, da je v Parizu kaj takega absolutno nemogoče.

UTRINKI.

Ostro sodbo o ameriškem kaznilniškem sistemu je izrekel B. Ogden Chisolm, newyorški izvedenec za reformo kaznilnic. Pred vsem je nastopil proti javnim eksekucijam in izjavil, da so od davnine vedno povzročale nova zločinstva. Glavni vzrok zločinov v Chicagi je po njegovem mnenju kaznilnica v Jolietu. Petinštirideset do petinšestdeset tam odpuščenih ljudi se vrača tja kot hujši zločinci. Joliet postopa po srednjeveški teoriji, da se z zatiranjem in s surovostjo zniža zločinstvo. Uspeh je ta, da je Joliet institucija, ne kjer se popravljajo zločinci, kjer se ponesrečeni ljudje preporejajo, ampak kjer se napravljajo zločinci bolj brutalni in se vsaka njih zveza z zakonito družbo odpravlja. Ali Joliet ni sam. Na tucate je institucij enako slabih ali pa še slabših. Zločinci — pravi — morajo biti kaznovani za njih zločine, toda če nočemo ubiti vsakega človeka, ki je storil napačen korak, moramo misliti, kadar kaznujemo zločince, tudi na njegovo bodočnost. Izvzemši majhen odstotek duševno manjevrednih ljudi, so zločinci normalna človeška bitja, ki so iz enega ali drugega razloga storila abnormalna dejanja. Revščina, ambicija, prezir, maščevalnost, življensko sovraštvo, vse te reči ali katerakoli izmed njih lahko pomaga, da postane iz normalnega človeka zločinec. Naloga kaznilnice je da odreši takega človeka in ga oddaljuje od družbe, dokler ni odrešen. Slepo ga kaznovati se pravi kaznovati tudi občino, v katero se vrne. Tega se občina navadno prav nič ne zaveda. Občinstvo kriči po strožjih postavah, po bolj drastičnih sodbah, po strožjih zaporih, vse pod napačnim vtiskom, da se s takimi rečmi preprečijo zločini. Edini način, da se zniža število zločinov, je ta, da se zagotovi zločincu uspeh, kadar zapusti kaznilnico. Če se na primer zločinec, kadar zapusti Joliet, ne bi nikdar več povrnil, bi to pomenilo, da pade zločinstvo v Chicagi in Illinoisu za petdeset odstotkov. Drug vzrok, da se množe zločini, je ravnanje občinstva napram zločincu. Občinstvo, ki bi rado naglašalo svoje lastne kreposti, stori to na ta način, da pomandira človeka, ki je bil zasačen, da je kradel ali goljuf. To je enako načelo, kakor ono, ki je navajalo puritanec, da so vžigali nemoralnim ženskam pečat sramote. V nasprotju z žigom se je zdela njih lastna moralnost toliko važnejša. Na Japonskem nima prejšnji kaznjene nobene težave, da dobi službo ali mesto v družbi. Ves naš tukajšnji sistem je brezumno barbaričen. Minnesota je ena izmed maloštevilnih držav, ki morejo zaznamovati kaj napredka s svojimi kaznilnicami, in uspeh je ta, da se je zločinstvo v Minnesoti silno skrčilo . . .

To niso nove ideje. Zelo resni, ugledni kriminologi so že davno prihajali do takih rezultatov. Če bi se njih dela nekoliko natančneje študirala, bi morale biti vse take reči že davno splošno znane. Tedaj bi pa bilo tudi nemogoče, da bi obstajale v deželi razmere, ki jih imenuje Chisolm po pravici

brezumno barbarične. Ali včasih se zdi, kakor da bi res v praksi ne prihajalo nič drugega v poštev, kakor zadeve, ki so direktno spojene z interesi "biznisa." Le da so tudi v tem slučaju metode, o katerih govori Chisolm, brezumne, zakaj tudi kupčijskim in posestnim krogom ne bi moglo biti vseeno, ali se zločini množe ali krčijo. Skoraj pa bi bilo reči, da jim je vseeno. Če jim prinašajo tatvine in podobne reči izgube, mislijo, da je bolj enostavno poskrbeti na drug način za nadomestilo, na primer z špekulacijo, s povišanjem cen i. t. d., kakor pa ukvarjati se z zamotanimi vprašanji kazenske in kaznilniške reforme in podobnih sitnih predmetov. Značilno je, da se v zakonodajah ne posveča tem vprašanjem skoraj nobena pažnja, razun da zagrmí v slučaju kakšnega prav razburljivega zločina kakšen oče domovine prav tako, kakor pravi Chisolm, da ravna občinstvo. Več obešanja! Več "discipline" v kaznilnicah! Javne eksekucije!

V vsej stvari je pa še nekaj, kar je Chisolm le zelo površno omenil, a kar je vendar nad vse važno. Tisoč vzrokov zločina tiči v našem družabnem sistemu. Gotovi ni misliti, da izgine tisti dan, kadar se umakne kapitalistični sistem boljšemu, vsako zločinstvo. Toda nešteta hudodelstva imajo svoje korenine prav v tem sistemu. Revščina je eden, ali nikakor ne edini in morda niti ne glavni. Chisolm govori o ambiciji. Večjemu delu ambicij je v kapitalističnem sistemu mogoče ustreči ali pa jih vsaj zelo izdatno podpreti z bogastvom. A do tega se pogostoma ne pride brez zločina. Bogastvo daje v naši družbi udobno življenje, ugled, moč . . . skoraj vsakdo bi zaradi tega bil rad bogat. Marsikdo vzdihne, češ meni ni usojeno. Ali mnogo jih je energičnih in njih energije bi prišle v drugih razmerah nemara izvrstno do veljave — v prid vsej družbi. V naši razmerah jih pa vodi do "abnormalnih dejanj", z drugimi besedami do zločinov. Kdor hoče pri preučevanju zločina priti do dna, ne sme opustiti preučevanja socialnih razmer, in stvari so tako žalostno "barbarične", ker ni dovolj tega študija, če ga pa je, se iz njega rezultatov ne izvajajo posledice.

Na Dunaju velja ena miš sto kron. To je navidezno predmet humoristične listé. Toda stvar ima svojo zelo resno plat. Miši spadajo med tiste živali, ki jih potrebuje znanost, zlasti bakteriologija za svoje eksperimente. Tudi zajci, konji in psi spadajo med te živali. V Nemčiji so imeli takim eksperimentov zahvaliti velike rezultate na polju zdravstva. Sedaj je ta panoga vede bankrotna. Nemški učenjaki pravijo, da zadostuje prispevek vlade v take namene komaj za nakup enega konja, enega psa, enega zajca in ene miši. Prav sedaj se pa javljajo v Nemčiji vsakovrstne še neznane in nepreučene bolezni, učenjaki pa nimajo sredstev, da bi jih temeljito študirali in našli zdravila proti njim. Vse, kar je mesenega, ima preveliko vrednost za hrano, in tako ne morejo dobiti vseučilišča niti miši. Tako se kažejo vsak dan posledice vojne, na katere ni nekdanj nihče mislil.

Zdi se, da so se zmotili tisti, ki so prerokovali veliko pomnožitev priseljevanja po vojni. V zadnjih desetih letih pred vojno je prihajalo v deželo okrog milijona ljudi na leto. Tekom vojne je padlo to število na 211.000 na leto. Tedaj je bilo to seveda zelo razumljivo. Tudi da se je odhajanje v Evropo pomnožilo, ni bilo posebno čudno. Drugačna je reč z dejstvom, da se je zadnjega pol leta odselilo več ljudi, kakor priselilo. Odslo je 162.000 oseb, pripuščenih pa je bilo v deželo 150.000. Dasi je v Evropi doma gorje, se torej zdi, da ni izseljevanje v Ameriko več tako mikavno, kakor je bilo včasih. Da je to resen problem za Ameriko, je jasno, in polagoma spoznavajo tudi kapitalisti, da je vprašanje delavnih moči važnejše, kot so včasih priznavali. Pravijo, da bodo v kongresu predlagali olajšanje priseljevanja, za katero so predpisi sedaj precej strogi. Na drugi strani zahteva American Federation of Labor prepoved priseljevanja za dve leti sploh. Stvar pa ni tako enostavna, kakor si predstavljajo na eni in na drugi strani. American Federation of Labor ima prav v tem oziru, da se pripravljajo kapitalistom včasih lahko večje zadrege, kjer je pomanjkanje delavcev, kakor tam, kjer je živega materiala preveč. Kapitalisti hrepene brez dvoma najbolj po importiranju skebov, da bi z njih pomočjo laže zatirali domače delavstvo. Ali pri tem pozabi American Federation of Labor prelahko, da je zadostno število delavcev potrebno za vzdrževanje in za razvoj industrije, ki je tudi v interesu delavstva. Obzorje voditeljev omenjene organizacije je še vedno tesno. Pred očmi imajo večinoma le specialne interese posameznih strok, ki so pogostoma nasprotni interesom splošnega delavstva in vsled tega tudi pravim interesom dotične stroke mase. Še manje pa spoznavajo mednarodne interese delavstva, in to pomanjkanje razumevanja jim pogostoma narekuje taktiko, ki se zdi koristna za danes, ki se pa lahko hudo maščuje jutri.

Motijo se pa tudi kapitalisti. Uvoz skebov danes sploh ne bo več tako lahak, kakor je bil včasih, zakaj tudi v Evropi se je marsikaj izpremenilo. Pa tudi samo olajšanje naseljevalnih predpisov ne bo veliko zaleгло, če ne postanejo razmere za delavce mikavnejše, kakor so sedaj. Človek, ki bi sicer šel v Ameriko, se ne obotavlja zaradi tega, ker bo imel na Ellis Islandu nekoliko več opravlka, ampak zato, ker se skuša prej poučiti o razmerah, ki ga pričakujejo v deželi, in če se mu zazdi, da si ne izboljša položaja, ostane rajši tam, kjer je. V tem je torej jedro problema. Boljši gospodarski pogoji in poštena politična svoboda sta momenta, ki moreta privabiti dobre delavce v deželo, s slabimi si pa tudi industrija ne more veliko pomagati.

Vsled afere v Albany, N. Y., kjer je bilo suspendirano petero pravilno izvoljenih socialistov v postavodajo in se socialistična stranka dolži, da je sprejela program moskovske internacionale, podaja eksekutiva Socialistične stranke z dne 31. januarja t. l. izjavo, v kateri pravi, da Socialistična stranka ne pripada nobeni Internacionali; in če bi pripadala

moskovski internacionali, pravi eksekutiva, še ne pomeni, da sprejema akcijo nasilja. Že v avgustu 1919, pravi eksekutiva stranke, je stranka na svojem zboru ponovno izjavila, da je njena taktika organizacija in mirni apel na volilce, da pa je vedno sočustvovala in še danes sočustvuje z ruskimi delavci in kmečkim ljudstvom v tem smislu, da si postavi institucije, kakršne želi.

George Lansbury, eden dobro znanih delavskih voditeljev Velike Britanije, je v Moskvi z namenom, da se na svoje oči pouči o položaju v Rusiji. Od tam je poslal ministrskemu predsedniku Lloyd Georgeju sledeči brezžični brzojav: "Pozivam Vas, da pridete na skupno konferenco z Leninom. Prepričan sem, da se Vam odpro oči, čim prestopite mejo. Nobenega vzroka ni bati se miru z Rusijo, pač pa je velika nevarnost za Britanijo in za Evropo sploh, če bodo nadalje vladale sedanje razmere."

Ali misli Lloyd George kaj ukreniti na ta poziv, se ne poroča. Bilo bi pa menda res koristno, če bi se nekateri ljudje, stoječi na visokih odgovornih mestih, osebno poučili o faktičnih ruskih razmerah, kajti tudi oni so odvisni od poročil, ki jim jih dajejo drugi in ki gotovo niso vedno zanesljiva. Tudi če nima poročevalec namena, da govori neresnico, je pogostoma veliko vprašanje, ali je res videl to, kar bi bilo najvažnejše, kako je gledal, kdo je manj vplival in kako je sestavljal svoje poročilo. Eno je na vsak način gotovo: Ako se zbero vsa poročila o Rusiji, ne bo človek, ki jih čita, vedel, kje mu glava stoji, zakaj od skrajnih rajskih do skrajnih peklenških opisov je bila sestavljena že vsaka slika, in čitatelj je odvisen edino od tega, komu bi in komu ne bi verjel.

Vodja rojalistične stranke na Ogrskem, grof Somsich, pravi, da je izvolitev kralja edina rešitev ogrskih političnih in gospodarskih problemov. V tej izjavi madjarskega grofa s slovanskim imenom ni nič originalnega. Za monarhiste je bila monarhija vedno edina rešitev vseh problemov sploh. Lahko jim je priznati, da je v tem vsaj rešitev njihovih problemov, zakaj to, kar bi oni radi dosegli, dosežejo le v monarhiji. Toda njihovi problemi niso bili še nikdar problemi naroda, temveč stoje proti njim v najostrejšem nasprotju. Madjarski monarhisti bi radi utrdili reakeijo, kateri se je pod krono navadno dobro godilo. Madjarska aristokracija bi si rada zavarovala svoje privilegirano stališče, in v monarhiji jim za to vsekakor več upanja, kakor v republiki. Toda nihče ne priznava rad sebičnosti, in zato se govori o rešitvi političnih in gospodarskih problemov, kjer gre le za interese krogov, uživajočih neopravičene predprave.

Neka pariška vest pravi, da je vrhovni svet mirovne konference sklenil dovoliti sultanu in turški vladi, da ostaneta v Carigradu, da pa pridejo Dardanele pod strogo mednarodno nadzorstvo. Doslej še ni poročila, če je ta vest avtentična, toda londonsko

časopisje jo ostro kritizira in naglaša, da bi bila taka odločitev v nasprotju s politiko angleške vlade in z nazeri, ki so jih vedno imeli ministrski predsednik in vlada.

Carigrad je ena tistih točk, ki kažejo, da niso člani vrhovnega sveta tisti bogovi, vsegavedno, vsemogočni in nadvse modri, kakor so se sami smatrali. Takih točk je bilo še več. Ali vse podobne zadrege zavezniških gromovnikov prihajajo od tod, da nimajo nobenega trdnega načela, po katerem bi rešavali vprašanja. Če bi ga imeli, bi v vsakem slučaju lahko našli smer in bi morali priti do cilja, ki bi se vjemal z načelom. Toda enkrat se oglašajo ti interesi, drugič oni, in nikomur ne pride na misel, da se morajo posamezni interesi podrediti skupnim, ker je le na ta način mogoče doseči pravičnost. Ker se ne postopa tako, tudi ne bo v novih razmerah pravičnosti in vsa Evropa in ves svet bo po definitivno sklenjenem miru poln bojov in naspotij.

V Avstriji je bil po dolgem boju sprejet zakon o osemurnem delavniku. Važna je določba zakona, ki se tiče malih podjetij, prej izvzetih iz regulacij o delovnem času. Ženske in otroci smejo delati največ po 44 ur na teden in morajo biti v soboto odpuščene o poldne. S splošnim glasovanjem vseh delavcev gotove industrije se osemurni delavnik lahko nadomesti z 48 urnim tednom. Noben delavnik pa ne sme presegati 10 ur. V sezonskih industrijah je najdaljša doba, v kateri se delavnik lahko podaljša, 60 dni. V vsakem slučaju je poldruga plača za delo čez čas zakonita.

Za sedanje razmere v Nemčiji je značilno, da je v Lipskem okrog 10.000 delavcev brez dela. Leta 1917 jih je bilo na seznamu strokovnih organizacij 30. Najbolj so prizadeti hotelski in gostilniški uslužbenci, katerih je 32 odstotkov brez dela. Za njimi pridejo barvarji, čevljarji, mesarji in peki (25 odstotkov), potem litografi, krojači, kožuharji, tobačni delavci in krovi (15 do 20 odstotkov). Lipsko je prej veljalo za bogato mesto.

Konstitucionalna komisija na Poljskem je sklenila, da bosta senat in spodnja zbornica skupno volila državnega šefa, čigar naslov bo "prezident republike." Zdi se torej, da so upi rojalistov, ki so jih imeli tudi na Poljskem, pokopani. Ali da bo parlament imel dve zbornici, je ena tistih točk, ki kažejo, da tudi nova Poljska ne bo še najdemokracijejša država na svetu.

V Londonu je umrla neka gospa J. W. Martin-dale. Imela je polnokrvnega konja, in ko je zapustila ta svet, so ustrelili konja. To se je zgodilo v smislu njene oporoke, v kateri je izrekla željo, da naj ji "konj sledi", če umrje. . . . To daje globok vpogled v zmedenost nekaterih sodobnih duš, ki jih tudi bogastvo ne varuje norosti.

Iz Washingtona poročajo: Senator Fall, predsednik ožjega odbora za preiskavanje razmer v Mehiki, je priznal, da ima finančne interese v jamskih posestih v Mehiki. Osem let je skrbno zamolčeval to dejstvo, a vedno je bil ognjevit zagovornik oborožene intervencije v sosedni republiki. . . . Ali ni v senatu nobenega člana, ki bi bil sposoben za predsedništvo takega odbora, to se pravi, ki ni materialno interesiran v tej deželi?

Na obzorju Zedinjenih Držav se zopet kaže nekaj kakor železničarska stavka. Ta Damoklejev meč visi nad deželo že nekoliko let. Enkrat je bila ta nevarnost odpravljena zadnji trenotek, ko je kongres v senzacionalni razpravi sklenil zakon o osemurnem delu na železnicah. To je bilo, še preden je Amerika vstopila v vojno. Tekom vojne so bili železničarji mirni z ozirom na važne prometne interese dežele. Ali njih stremljenje gre že davno za ureditvijo medznih razmer. Kmalu po vojni je bila železničarska stavka preprečena vsled apela prezidenta Wilsona, kateremu so se železničarji vdali. Sedaj se je položaj bistveno izpremenil, zlasti zaradi tega, ker se približuje termin, ko naj se železnice vrnejo privatnim lastnikom. Železničarji mislijo, da bodo izigrani, če se to zgodi, in najbrže se ne motijo, če pričakujejo od privatnih interesov najsrditejši odpor proti njih zahtevam. Zategadelj hočejo ureditev, preden se stori ta korak. . . . Železniški administrator odklanja zahteve, češ da se železnice ne izplačujejo in da bi se morali tarifi povišati - če naj bi se ugodilo železničarjem. Sicer pa zahteva časa, da preuči zahteve. . . . To ni po godu uslužbencem, ki zahtevajo odgovor v najkrajšem času in pravijo, da so svojčas opustili stavko, ker so pričakovali, da bodo cene življenskih potrebščin padle, kar se pa ni zgodilo, ker se je nasprotno draginja še povečala. Če ne dobe do 23. februarja zadovoljivega odgovora, hočejo glasovati o vprašanju stavke, in če jo večina odglasuje, bi 30 dni po tem res izbruhnila. . . . Položaj je kritičen, kajti taka stavka bi lahko imela nedogledne posledice.

V Kanadi je edina železnica Canadian Pacific še v privatnih rokah. Vlada je prevzela železnico Grand Trunk, ki ima tudi 1800 milj proge v Zedinjenih Državah, in poseduje sedaj 23.375 milj železnice, ki reprezentirajo kapital v znesku \$1,300,000.000. V roke vlade je prešel tudi brzojavni sistem, ekspresna služba, razni hoteli, in trgovska mornarica s 23 navadnimi in 60 jeklenimi ladjami. Ves sistem vodi torej mož na trgovski podlagi brez političnega vpliva.

V republičanski stranki je kaos od dne do dne večji in lahko se zgodi, da pride še pred volitvami do očitnega razkola. V Brooklynu je imel znani kalifornijski senator Johnson govor, ki je učinkoval kakor politična bomba. Brezobzirno se je izrazil o reakcionarnih metodah, v katere se stranka bolj in bolj potaplja, in ves govor je bil uglasen na ton starega ameriškega liberalizma. Pravi, da se mora stranka očistiti prusjaštva, ali pa jo ljudstvo kmalu porazi.

Johnsonovega nastopa ni podeenjevati, ker je njegov vpliv znaten. Toda reakcionarna struja v republičanski stranki je zašla že skoraj predaleč, da bi bilo še misliti na povratek in na spravo nasprotujočih si elementov. Nič ne bo presenetljivo, če se pokažejo pri prihodnjih volitvah strankarske formacije, kot smo jih bili doslej vajeni v deželi.

V Bostonu imajo sledečo afero: Neka mrs. Mary C. Lowell je imela kitajskega psa. Ime mu je bilo "Yoshi". Kakor vsakemu umrljivemu bitju je prišla tudi temu plemenitemu psu ura odhoda. Krepal je. Gospa ga je dala "provizorično" v otroški krsti pokopati na pokopališču v Dover Village, odkoder naj bi bil spomladi prenešen na rodbinsko posest v Foxcroftu . . . Ljudje v Dover Village so tako slabo vzgojeni, da jim ni šel višji idealizem dame v glavo, pa so tako dolgo protestirali, da so oblasti ukazale odstranitev krepanine s pokopališča . . . To se imenitnemu psu v življenju gotovo ni sanjalo, kajti tedaj je imel svojo lastno "nurse" in njegova gospodinja ga je dala zdravniško oskrbovati. In tako plemenite mrhe ne trpe sedaj na pokopališču . . .

"Svenska Dagbladet" objavlja izjavo Adolfa Joffa, po kateri se vrše med Veliko Britanijo in sovjetsko vlado v Rusiji mirovna pogajanja. Joffe je po omenjenem listu dejal, da si želi Rusija miru z vsem svetom in ne zahteva nič drugega, kakor da se ne bi nihče vmešaval v njene domače zadeve.

Avstrija je dobila 250 milijonov kron iz prodaje osebne lastnine bivšega cesarja Karla. Druge dragocenosti, ki pripadajo Karlu in habsburški družini, so vredne nekoliko milijard in avstrijska vlada misli zapolniti tudi za nje utrženi denar.

Angleški nacionalni ekonom in finančnik sir George Paish pravi, da bo v dveh ali treh mesecih v Evropi več kot štiri milijone delavcev brez posla in da zadene podobna usoda tudi Ameriko, kateri pripisuje glavno krivdo za obupni gospodarski položaj na svetu, ker ne podpira Evrope v sedanji krizi. Tam bo po njegovem mnenju pomrlo na milijone žen in otrok od lakote, Amerika pa ne bo imela dela in bo morala zapirati tovarne in delavnice . . . Svetlo ni to prerokovanje . . .

NAROČNIKOM.

Kadar se preselite, naznanite nam vselej poleg novega tudi vaš prejšnji naslov.

Vse stvari, ki se tičejo poslovanja lista, kot naročnine, naročila knjig in koledarjev, oglase itd., pošiljajte na naslov:

PROLETAREC, 3639 W. 26th ST. CHICAGO, ILL.

Ako imate kake pritožbe glede nerednega poslovanja ali drugih vzrokov, ki so v zvezi s tem listom, jih pošiljajte nadzornemu odboru J. D. T. D. na naslov:

Philip Godina, 2814 So. Karlov Ave., Chicago, Ill.

J. S. Z.

Glencoe, O. — Dne 15. feb. t. l. se je vršila redna seja slov. soc. kluba št. 2, JSZ. v Glencoe, O. Na dnevnem redu je bila med drugim diskuzija in glasovanje za pristop socialistični stranki in o predlogu oksekutive JSZ. za povišanje mesečnih prispevkov 10c več. — Naše članstvo je glasovalo za zopetno pridružitve k soc. stranki, ob enem pa naj se pri stranki deluje za združenje vseh delavskih političnih frakcij in strank, kar je za naše razredno gibanje vsekakor potrebno. Izdela naj se program, ki bo odgovarjal današnjim razmeram in na podlagi tega programa naj zavedne delavske vrste strnejo svoje moči za dosego političnih in ogospodarskih reform ter tako uglasijo pot socializmu.

Sprejeli smo tudi predlog eksekutive za povišanje mesečnih prispevkov, to je, da se assessment poviša za 10c, ker vemo, da pod današnjim sistemom pomeni več gmotnih sredstev tudi večje uspehe. — Obžalovati je, da se samo eni bore, žrtvujejo čas in denar v borbi za izboljšanje stanja delavskih mas; večina pa je brezbrizna za delo, dasiravno ve, ako se v kakem oziru razmere za delavstvo izboljšajo, so tega deležni tudi tisti, ki so polnoma brezbrizni za boje, ki jih vrši proletarijat. Prohibicija je nam pobrala tudi tiste, ki so se vsaj pri bari trkali na prsa: "Jaz sem socialist!"

Živimo v dobi, ki jasno priča vsakemu delavcu, kje je njegovo mesto. "Organiziraj se v socialističnih vrstah," je klic današnjih časov bolj kot kedaj poprej. Učite se organiziranja od nam sovražnih elementov. Močni bomo le v organizaciji, ki bo imela v svojem okrilju večino proletarijata. Tedaj bomo sila, s katero bodo morali računati nasprotniki in izvajanje socialističnega programa se prične šele tedaj, kadar bomo dovolj močni za izvajanje socializma.

Kako pridobiti sedaj še brezbrizne delavce za naše gibanje? Širite mednje socialistični tisk. Povejte jim, da je važno za vsakega, ki je nezadovoljen z današnjim sistemom, da se uči socializma, da bo vedel, kaj je in kaj hoče socializem. Pridobite jih v soc. klube in jih navadite redno prihajati k sejam.

Slovenski sodrugi bi morali napeti vse sile, da razširajo Proletarca med maso našega delavstva v tej deželi. Ako hočemo izpodriniti vpliv nam sovražnega časopisja, je potrebno, da razširimo svoje glasilo. Zato, sodrugi, agitirajmo za edini slovenski socialistični list "Proletarec".

Ignac Žlemberger, tajnik kluba.

Moč socialistične ideje je v tem, da vodi družabni razvoj sam po svojih zakonih v socializem. Če bi bil socializem le izmišljena teorija, bi ga bilo mogoče zatreti s silo. Toda on je neizogibna posledica gospodarskega razvoja, čigar smeri je prav lahko dognati, in zato je nujen, tudi če ne bi bilo še nobenih socialističnih strank na svetu.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRIČ, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 6325 Station St., E. E. Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 606 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POBOTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135 West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Banonza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VEHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potem Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potem privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

Newburg, Ohio. — V sedanjih kritičnih časih se med ljudstvom bolj in bolj opaža splošna indiferečnost. Vsakdo kritizira in rešuje stvari po svoje. — Pri naših podpornih društvih se je tudi ugnezdila brezbriznost med članstvo. To ima za posledico, da društveno življenje ni tako, kot bi moralo biti. Članstvo pa bi se moralo zavedati, da s tem škoduje samo sebi, ako zanemarija interese društva in skupne organizacije. Organizirani smo v podpornih društvih, da si v slučaju potrebe drug drugemu pomagamo in skrbimo za našo bodočo generacijo. — Ni moj namen kritizirati članstvo, ampak moja dolžnost je skrbeti za redno poslovanje pri društvu in mu pomagati k napredku. Kot tajnik društva vam pišem te vrstice in prosim, da jih vpoštevate. Društvo Sloven-

ski Bratje, št. 41, SDPZ., zboruje vsako prvo nedeljo v mesecu. Dolžnost članstva je, da se jih redno udeležuje in sodeluje pri reševanju društvenih zadev in kooperira z odborom v prosepah društva. Pravila določajo, da se mora vsak član(ica) udeležiti vsaj treh sej (glej pravila stran 63, točka 4). Plačujete asessment redno in ob pravem času. Ako zanemarite to, ste se sami suspendirali; ako pridete s tem v škodo za slučaj bolezni, ste si jo sami zakrivali. Z nerednim plačevanjem asessmenta pa povzročate več dela za društvenega tajnika in gl. urad. — Asessment pri tem društvu se bo sprejemal do vsakega 15. v mesecu za tekoči mesec. Poznejših vplačil se ne bo sprejemalo. Tudi omenim, da se za tiste, ki so z asessmentom zaostali, istega ne bo plačevalo iz društvene blagajne, razun v slučajih, da prizadeti član ali članica naznani društvu vzroke, in naroči, naj se plača zanj asessment; iz društvene blagajne pa se tudi v tem slučaju plača samo za en mesec. — Apeliram na članstvo našega društva, da vpoštevata te vrstice. — Leopold Keglovic, tajnik.

Hartford, Ark. — Članstvu društva Slovenska Navada, št. 110, SDPZ., pozivam, da se polnoštevno udeleži prihodnje seje dne 7. marca. Na dnevnem redu bodo volitve odbora za leto 1920 in več drugih zelo važnih točk. — Vsakdo, ki brez opravičljivega vzroka izostane od te seje, bo suspendiran. — Članstvu priporočam, naj se bolj zanima za društvene zadeve; napredek društva ni odvisen samo od ene osebe, ampak od vsega članstva. Le, če skupno posvetimo naše moči v prosep organizacije, bomo v stanu napredovati. — John Zimerman, tajnik.

TAJNIKOM DRUŠTEV S. D. P. Z.

Če ne prejenate glasila SDPZ. Proletarca, sporočite to potom dopisnice upravnistvu lista. Ako je na vaše mesto izvoljen nov tajnik, ga opozorite, naj takoj sporoči upravnistvu Proletarca svoj naslov, številko društva in ime in naslov prejšnjega tajnika. Le na ta način bo mogoče redno pošiljati glasilo tajnikom, do katerega so opravičeni. Radi tega prosimo vaše kooperacije.

Upravnistvo.

SPREMEMBE PRI DRUŠTVIH S. D. P. Z. V MESECU JANUARJU 1920.

Štev.

1. Suspendirani: Frank Zidar, 6009. Črtani: Martin Črnetič, 3641; Jožef Vidič, 5886. Prestopili: Fr. Zalar, 5599; k št. 2. Ivan Zupančič, 6004; k št. 83.
2. Zopet sprejeti: Fr. Kopriva, 1827; Fr. Gačnik, 50; Ant. Gačnik, 11120; Jozefa Gačnik, 11120; Jozefa Gačnik, 11652; Andrej Mlakar, 8579; Marija Mlakar, 8556; Iv. Žinžar, 266; Fr. Potočin, 8564; Mihael Raspet, 8590. Suspendiran: Fr. Likar, 8566.
3. Suspendiran: Jožef Škarja, 8532; odpotoval v staro domovino.
5. Suspendirani: Ant. Her, 4061; Jožef Sentišek, 8455; Črtani: Ant. Resnik, 5073; Ant. Budna, 5784; Marko Zvonar, 4588. Prestopil: Aloj. Strnad, 8445; k dr. št. 155.
9. Črtani: Milan Popovih, 4569.
11. Zopet sprejeti: Mihael Curak, 2499. Suspendirani: Matija Podrebare, 4707; Helena Podrebare, 2277; Matija Podrebare, 1175.

12. Suspendirani: Barbara Piling, 11356. Črtani: Iv. Gančič, 5154; Štefan Deličič, 8421.
14. Zopet sprejeti: Fr. Bave, 6030; Ilija Gerbec, 1137. Črtani: Ant. Zoric, 385; Iv. Žavbi, 5413. Prestopili: Iv. Žakel, 4672.
15. Zopet sprejeti: J. Zado, 5668; Marija Zado, 11164. Suspendirani: I. Perne, 5663.
18. Suspendirani: Jakob Zalaznik, 2176; Ant. Gerškovič, 10602. Umrli: Martin Voznik, 7310.
20. Zopet sprejeti: Martin Fabjan, 10249; Iv. Ročnik, 10251, 10251. Suspendirani: Ant. Zaplata, 1550.
21. Umrli: Jožef Kalčič, 9856.
22. Suspendiran: Štefan Črnko, 1012. Črtan: Ant. Tomažin, 9673.
25. Umrli: Terezija Završnik, 2620.
30. Novo pristopili: Josepina Lekše, 11593; Štefan Jordani, 11625. Zopet sprejeti: Vincenc Jančič, 4780.
36. Novo pristopili: Barbara Pavičič, 11619. Suspendirani: Iv. Pavičič, 11552; Iv. Grgurič, 2260. Odstopili: Martin Vinoski, 2755.
37. Zopet sprejeti: Jera Potpečnik, 3419; Ant. Kukek, 4824; Jožef Lah, 3549; Jožef Rupnik, 2824. Suspendirani: Neža Jerina, 2187; Ant. Jerina, 2187; Alojzija Markovič, 4857; Marija Znidaršič, 5085. Črtani: Jožef Potpečnik, 2850.
38. Zopet sprejeti: Ant. Baličič, 6106; Tomaž Raspet, 8631. Suspendirani: Iv. Eržen, 8652; Joe Kržišnik, 8597; Iv. Merzel, 2053; Ant. Perko, 1277; Tomaž Rebič, 5432. Umrli: Iv. Peterc, 5710. Črtani: Aloj. Logan, 8605.
41. Zopet sprejeti: Krist Mestek, 4014; Antonija Legan, 4756; Neža Zura, 9092; Iv. Legan, 4485; Marija Bobnik, 9125; Aloj. Gorenc, 9107; Aloj. Žgur, 1234; Ant. Železnik, 9060; Ana Železnik, 9091; Marija Zadnik, 9127; Rotija Vodnik, 3032; Fr. Slabjan, 9128. Suspendirani: Teđi Rodoinac, 11107; Fr. Mesojezdec, 11169; Gašper Kernel, 3396; Iv. Debelak, 2486; Joseph Blatnik, 4818; Iv. Titko, 3690; Vilijem Sitter, 303; Amalija Kodek, 3697; Iv. Rangus, 2844; Fr. Bodič, 2414; Iv. Kante, 9084; Uršula Gorišek, 3085; August Strajnar, 3039; Marija Polančič, 2073; Marija Parhne, 2077; 2077; Uršula Hren, 9096; Marija Zadnik, 9127; Ant. Miklavž, 3115; Iv. Perko, 9119; Iv. Borovčan, 9121; Matevž Gorišek, 9123. Črtani: Rovačk Dominik, 4010; Aloj. Kvas, 9118; Fr. Glivar, 9080.
42. Suspendirani: Ant. Retelj, 9562.
43. Suspendirani: Aloj. Jankovič, 4022.
46. Suspendirani: Iv. Zantar, 1587.
47. Zopet sprejeti: Mihael Burinsky, 6399; Julija Burinsky, 6050; Ant. Burinsky, 6398; Elizabeta Burinsky, 6397.
50. Novo pristopili: Iv. Dobrave, 11604; Rudolf Bogataj, 11605; Jožef Benedik, 11606. Zopet sprejeti: Fr. Maus, 9282. Suspendirani: Rud. Blažič, 9283; Fr. Podbevšek, 9294. Umrli: Ivan Hity, 9244.
51. Zopet sprejeti: Fr. Strehovec, 5327; Marija Poznik, 2808; Fr. Ovsec, 4068; Ant. Gianconelli, 8979; Fr. Kastelic, 9010; Fr. Gabrenja, 10326; Aloj. Potočnik, 10329; Fr. Verbič, 9056; Aloj. Lenk, 8973; Jožef Štefančič, 5529; Fr. Gorenc, 5104. Suspendirani: Aloj. Valenčič, 1226; Gregor Plešničar, 90f8; Fr. Suhadolnik, 10222; Marija Jerala, 6285; Ignac Russ, 9748.
58. Novo pristopili: Dan Mojsing, 11607; Marija Moysing, 111608. Suspendiran: Jožef Smolka, 5751.
59. Zopet sprejeti: Iv. Straus, 3300. Suspendirani: Iv. B. Beštek, 2732. Črtani: Fr. Zajec, 6146. Prestopili: J. A. Arh, 8725; k štev. 56.
61. Novo pristopili: Majdal. Benedik, 11609.
62. Zopet sprejeti: Antonija Stojan, 4829. Suspendirani: Marija Peterlin, 5298. Umrli: Franciška Unetič, 5653.
65. Suspendirani: Iv. Ostanek, 9618; Fr. Čekada, 9624; Peter Mihalich, 11278.
67. Novo pristopili: Pavel Vranič, 11594.
68. Črtani: Jurij Jurich, 3440.
69. Zopet sprejeti: Fr. Prašnikar, 7996; Fr. Lukašek, 9216.
71. Suspendirani: Iv. Kurdenik, 471; Kuzma Vlah, 6806; Viktor Zamljič, 6061; Iv. Toncein, 5822.
74. Suspendirani: Ignac Selan, 6342; Aloj. Selan, 3768; Mihael Selan, 4706.
78. Prestopili: Alojzij Novak, 1081; Primož Tomažin, 5190; k štev. 156; Iv. Perič, k štev. 99.
79. Suspendirani: Aloj. Jakobe, 4440; Marija Jakobe, 5410.
81. Zopet sprejeti: Fr. Jerman, 5845.
82. Suspendiran: Tomaž Škerbine, 5854.
86. Suspendiran: Fr. Črne, 5943.
95. Prestopili: Mihael Penkovič, 9918; k štev. 108.
96. Suspendirani: Tomaž Maršnik, 104449.
97. Suspendirani: Jožef Hudik, 9941; Klara Hudik, 11112.
99. Novo pristopili: Helena Gaber, 11614.
100. Zopet sprejeti: Ant. Mlinar, 11250; Iv. Kolar, 11351; Jožef Švigelj, 6760. Umrli: Anton Logar, 6619.
102. Suspendirani: Fr. Cimperman, 8859; Marija Cimperman, 8873; Jelica Brojdič, 11415.
104. Novo pristopila: Franciška Sperlik, 11596.
110. Suspendiran: Iv. Lovše, 10193.
111. Umrli: Martin Sore, 6701.
112. Prestopili: Fr. Kovačič, 10209; k štev. 149.
114. Novo pristopili: Fr. Bižič, 11602.
117. Novo pristopili: Michael J. Rooney, 11597; Jacob W. Imph, 11598; Pavlina Zupančič, 11615; iz mladinskega oddelka. Zopet sprejeti: Matija Fajdiga, 7110; Julija Fajdiga, 7105; Vilijam Makaroski, 7218; Gertrud Makaroski, 7167; Voltar Šemenski, 11187. Suspendirani: Mihael Rebernik, 7184; Pavla Rebernik, 7205; Elmer Snajder, 7306; Ant. Homar, 7302. Felix Snajder, 7263. Črtani: Jožef Majdič, 3651; Matija Trkaj, 7108.
119. Zopet sprejeti: Iv. Strah, 10723; Leo Dolenc, 3381.
120. Črtani: Jožef Brajer, 10770; Franciška Brajer, 10755.
122. Umrli: Anton Strašičar, 7702.
123. Suspendiran: Iv. Jakše, 7766.
124. Zopet sprejeti: Frank Ciglar, 9494.
126. Zopet sprejeti: Jožef Pnidaršič, 6878; Aloj. Kočjaž, 6902; Jožef Valenčič, 6847. Suspendirani: Jakob Logar, 6925; Ant. Zakrajšek, 6831; Iv. Gorenc, 1947; Aloj. Kastelic, 6928; Iv. Prudič, 4045; Iv. Dolšak, 6833; And. Zupane, 6821; Jožef Grošelj, 6818; Marjeta Grošelj, 6808; Iv. Lukane, 6801; Aloj. Burštnar, 6907. Črtani: Fr. Koželj, 6843; Franciška Koželj, 6855; Aloj. Znidaršič, 9286.
128. Zopet sprejeti: Ant. Straniša, 10788; Marija Straniša, 10837. Suspendirani: Frank Zupančič, 10814; Iv. Zupančič, 10811.
130. Suspendirani: Ant. Čebela, 7055; Jakob Kaplja, 6998; Tomaž Hladnik, 7048.
131. Zopet sprejeti: Katerina Kastelic, 7865; Iv. Kastelic, 7865. Suspendirani: Ant. Mesič, 7884.
132. Suspendirani: Jožef Golob, 9471.
133. Suspendirani: Jožef Dumjanovič, 9420; Daniel Goleš, 9417; Marta Dumjanovič, 9436; Ana Kambic, 0434.
139. Novo pristopili: Mihael Radovič, 11616. Zopet sprejeti: Ivan Uran, 11263.
142. Črtani: Terezija Kostelic, 8076; Fr. Mučič, 8077.
143. Prestopili: Matevž Pischler, 8402; k štev. 107.
145. Zopet sprejeti: Jožef Matkovič, 7354; Fr. Senica, 7272; Martin Škof, 11345. Suspendirani: Aloj. Šanj, 7329; Rudolf Mantul, 7337; Marko Strdin, 7370; Iv. Prince, 7385; Ant. Purkovič, 7340; Ant. Blatnik; Fr. Kovačič; 7356; Jožef Govednik, 7352; Iv. Lešnik, 5999. Črtana: Ivana Belaič, 11390.
146. Novo pristopila: Agnes Zakšek, 11599. Zopet sprejeti: Fr. Zagorek, 10931.
148. Prestopili iz mladinskega oddelka: Fr. Galičič, 11600.
151. Zopet sprejeti po glav. porotnem odboru: Ant. Udovich, 7824. Črtan: Ant. Šanj, 11304.
152. Novo pristopili: Nikolaž Tkalec, 11617. Suspendiran: Ant. Kolich, 5271.

156. Novo društvo "Šopek Vijolie" štev. 156; Iv. Valič, 11574; Vincenc Neoreden, 11575; Roza Čebren, 11576; Ant. Poy, 11577; Jožef Čermelj, 11578; Jožef Čebren, 1579; Ant. Buch, 11580; Mihael Jarm, 11581; Lourene Bizjak, 11582; August Bolko, 11618.
S sobratim pozdravom Blaž Novak.

ZDRAVNIŠKI IZVEDENCI SO SE SPORAZUMELI.

Vsi prominentni zdravniki so se sporazumeli z dr. Harejem, Casparejem in Rusbyjem, ki pravijo v svoji knjigi "The National Standard Dispensatory": "Cascara Sagrada se smatra za najboljše zdravilo proti zaprtju. To zdravilo, ne samo da pojača delovanje prebavnih organov in odvodnih kanalov, temveč da tudi slast do jedil in obvaruje pred zaprtjem, ki navadno sledi pri uživanju podobnih zdravil." Cascara (lubje kaliforniskega Buckthorn) je eno važnih primesi Trinerjevemu grenkemu vinu. Druge primesi napravljajo Trinerjevo ameriško grenko vino še popolnejše za namenjene zdravilske svrhe in to je vzrok, zakaj je to zdravilo smatrano za sredstvo proti želodečnim neredom. Vaš drugist, kjer kupujete zdravila, ima tudi Trinerjevo ameriško grenko vino, Triner's Angelica Bitter Tonic, Triner's Cough Sedative, Triner's Liniment in druga, po dolgem procesu izpopolnjena Trinerjeva zdravila. — Joseph Triner Company, 1333—43 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

ZA CHICAGO.

Šola za ameriško državljanstvo.

Jugoslovanski socialistični klub št. 1 J. S. Z. obdržava vsak ponedeljek večer šolo za tiste, ki žele postati ameriški državljani.

Pouk je sledeči:

1. Čitanje odlomkov iz ameriške zgodovine;
2. Čitanje proglašenja neodvisnosti in ustave;
3. Čitanje vprašanj in odgovorov v angleškem in slovenskem jeziku, v zvezi z dobavo državljankega papirja;
4. Splošna vprašanja in odgovori.

POUK JE BREZPLAČEN. Vsi ki se zanimajo za dobavo državljankega papirja naj pridejo v ponedeljek dne 23. februarja ob 8. zvečer v dvorano S. N. P. J. 2657 So. Lawndale ave., Chicago.

Ne zamudite te prilike, ki se vam nudi brezplačno.

Jugosl. soc. klub št. 1 J. S. Z.

Knjiga "Šleške pesmi" je razprodana.

Ne odlašajte z naročilom za Ameriški Družinski Kalendar letnik 1920. Stane 65c. Svoto pošljete lahko v poštinih znamkah. Naroča se pri Proletarcu.

"Pot k socializmu" se imenuje knjiga, katero smo prejeli pred par tedni iz založbe Slovenske Socijalne Matice v Ljubljani. Spisal jo je znani nemški sodrug dr. Oto Bauer. Knjiga stane 30c. Za 50c pošljemo to knjigo in še "Demokratizem in ženstvo" od Alojzije Štebi in "Pogled v novi svet." Naročilo pošljite Proletarcu.

OČE IŠČE SINA. Kdor izmed rojakov ve, za naslov Franka Golarja, o katerem domači niso dobili že več let nobenega glasu, naj sporoči na naslov: Jakob Golar, mizar pri g. Mathianu, Ljubljana, Jugoslavija.

ZA IZOBRAZBO

Razširite svoje znanje! Poučite se o socialnih vprašanjih. Razvedrite si duha! Proletarec ima v zalogi sledeče knjige in brošure.

Dr. Oto Bauer: "Pot k socializmu"	30
Alojzija Štebi: "Demokratizem in ženstvo"	20
Etbin Kristan: "V novo deželo"	30
Enrico Ferri: "Socializem in moderna veda"....	50
Etbin Kristan: "Svetovna vojna in odgovornost socializma" ..	80
"Katoliška cerkev in socializem"	30
"Pogled v novi svet"	15
"Kdo uničuje proizvodnjo v malem"	20
Socialistična knjižnica (dva zvezka) in naša bogastva ..	10
"Kapitalistični razred"	20
"Zadružna prodajalna ali konsum"	10
"O konsumnih društvih"	10
Upton Sinclair: "The Profits of Religion" (v angleščini) ..	60
David Karsner: "Debs, His Life and Letters" (v angleščini) ..	1.60
Ameriški družinski kalendar 1919	50
Ameriški družinski kalendar 1920	65

Naročilom priložite money order, poštne znamke ali gotovino. Poštšina je že všteta v teh cenah. Naročila naslovite na

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.,

Chicago, Ill.

IZŠLA JE NOVA KNJIGA

"DEBS, HIS LIFE AND LETTERS", ki jo je spisal David Karsner. Stane \$1.50 in 10c za poštino. Naročila sprejema Proletarec. Dobiček, ki ga prinese prodaja te knjige gre v fond za osvoboditev Debsa iz ječe. Ta fond upravlja The Workers' Defense Union in The National Civil Liberties Bureau. Tiskalo se je tri milijone izvodov te knjige in ako se vsa prodajo, bo prinesla prej omenjenemu fondu \$149,500.00. — Ime Eugena Debsa je tesno združeno s socialističnim gibanjem v tej republiki, zato je knjiga, ki opisuje njegovo življenje, vseskozi zanimiva. **NABIRAJTE NAROČILA** med Slovenci in drugorodci ter jih pošljite nam. Sedaj imate priliko za akcijo; dobite dobro knjigo in ob enem pomagate akciji za osvoboditev Debsa.

Najboljša jugoslovnsaka politična revija v Ameriki je "Proletarec". Vsakdo, ki hoče čitati dobre razprave in članke, bi moral biti naročnik tega lista.